

148247

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

148247

**NORMAL VE ENGELLİ ÇOCUKLARA EĞİTİM VEREN
OKULLARDA ÇALIŞAN BEDEN EĞİTİMİ
ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUMU KARŞILAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamuran KAYTAZ

Enstitü Ana Bilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Canan DİNÇER ALBAYRAK

HAZİRAN 2004

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

NORMAL VE ENGELLİ ÇOCUKLARA EĞİTİM VEREN
OKULLARDA ÇALIŞAN BEDEN EĞİTİMİ
ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUMU KARŞILAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamuran KAYTAZ

Enstitü Ana Bilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Bu tez 19/09/2004 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Canan ALBAYRAK ..Yrd. Doç. Dr. Cetin. TAMGAN
Jüri Başkanı Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Ramazan ÖZEN
Jüri Üyesi KUTANIŞ

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	I
ÖZET.....	II
SUMMARY.....	III
GİRİŞ	1
1.ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ	5
1.1. Öğretmenlik Mesleğinin Tarihi.....	5
1.2. Öğretmenlik Mesleğinin Yapısı.....	6
1.3. Öğretmende Bulunması Gereken Nitelikler.....	8
1.3.1. Öğretmenin Görevi	9
1.3.1.1 Öğretme Görevi	9
1.3.1.2 İdare ve Yönetim Görevi	9
1.3.1.3 Konu Alanı Uzmanlık Görevi.....	9
1.3.1.4 Öğrenciye Danışmanlık Görevi	10
1.3.2. Derslerin Planlanması	10
1.3.3. Dersi Öğretme	11
1.3.4. Dersi Değerlendirme	11
1.3.5. Öğretmen Öğrenci İlişkisi.....	11
1.3.6. Öğretmenin Okul ve Çevredeki Rolü	12
1.4. Milli Eğitime Göre Öğretmende Bulunan Nitelikler	12
1. 4.1. Alan Bilgisi	12
1.4.2. Öğretme – Öğrenme Sürecine Yönetme	12
1.4.3. Öğrenci Rehberlik Hizmetleri.....	13
1.4.4.Kişisel ve Mesleki Özellikler.....	13
1.5. Öğretmen Dersi Nasıl Anlatmalı	14
1.5.1. Öğrencinin İlgisinin Çekilmesi Ve Korunması	14
1.5.2. Öğrencinin Düşünmesi Sağlanmalı.....	14
1.5.3. Öğretim Araç – Gereçlerini Kullanma	14
1.5.4. Öğrencilerle İletişim Kurma	15

1.6. Beden Eğitimi Öğretmeninin Etkili Bir Eğitim Vermesi İçin Dikkat Etmesi	
Gereken Hususlar	15
1.7. Öğretmen Eğitiminin Önemi.....	16
1.8. Beden Eğitimi Ve Sporun Genel Amaçları	21
2. ZİHİNSEL ENGELLİLER.....	23
2.1. Zihinsel Engelliliğin Tanımı	23
2.2. Zihinsel Engelliliğin Oluşum Nedenleri.....	24
2.2.1. Doğum öncesi oluşan nedenler	24
2.2.2. Doğum sırası oluşan nedenler	25
2.2.3. Doğum sonrası oluşan nedenler	25
2.3. Zihinsel Engelliliğin Sınıflandırması.....	25
2.3.1. IQ 70-55 Hafif Zeka Geriliği (Eğitilebilir	26
2.3.2. IQ 55-35 Orta Derecede Zeka Geriliği (Öğretilebilir	26
2.3.3. IQ 35-25 Ağır Derecede Zeka Geriliği	26
2.3.4. IQ 25 ve Aşağı Çok Ağır Derecede Zeka Geriliği.....	26
2.4. Zihinsel Engelli Çocukların Özellikleri	27
2.5. Zihinsel Engelin Tedavisi	28
2.6. Zihinsel Engellilerde Özel Eğitim	29
2.6.1. Özel Eğitimin Tarihçesi	30
2.6.1.1. Büyük Dinlerin Öncesine Dayanan Dönem.....	31
2.6.1.2. Büyük Dinlerin Yayıldığı Dönem.....	31
2.6.1.3. Enstitüleşme Dönemi	31
2.6.1.4. Kaynaştırma (Entegrasyon) Dönemi.....	31
2.6.2. Türkiye de Özel Eğitimin Tarihçesi.....	32
2.7. Özel Eğitimin İlkeleri	33
2.8. Özel Eğitimde Erken Eğitim	34
2.9. Zihinsel Engelliler Öğretim Yöntemleri	34
3. ZİHİNSEL ENGELLİLERDE BEDEN EĞİTİMİ	36
3.1. Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi	36

3.2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İşlerken Dikkat Etmesi Gereken Hususlar	38
3.3. Beden Eğitimi Programının Aşamaları	38
3.3.1. Harekete sürükleyici etkinlikler	38
3.3.2. İşlevsel egzersizler	39
3.3.3. Grup etkinlikleri	39
3.4. Zihinsel Engellilerin Beden Eğitimi Programının İçeriği	40
3.5. Sporun Zihinsel Engelli Çocuklara Sağlayacağı Sosyal Ve Psikolojik Faydalar	40
3.6. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okullarında Engelliler Alanına Yönelik Derslerin Mevcut Durumu	41
3.7. Zihinsel Engelliler Spor Programı	42
3.8. Normal ve Zihinsel Engelli Okulların Yıllık Planlarının Değerlendirilmesi	42
3.8.1. Normal gelişim gösteren çocukların eğitiminde beden eğitimi ve sporun Genel Amaçları	43
3.8.2. Zihinsel Engelli Çocukların Eğitiminde Beden Eğitimi ve Sporun Genel Amaçları	43
4. METADOLOJİ VE UYGULAMA	45
4.1. Araştırmanın Amacı	45
4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	45
4.3. Araştırmanın Örneklemi	46
4.4. Metod ve Materyal	46
4.5. Bulgular	47
SONUÇ VE ÖNERİLER	51
KAYNAKLAR	54
EKLER	60
ÖZGEÇMİŞ	66

TABLÖLAR

Tablo 1 : İş Doyumu Anketlerinin Frekans ve Yüzdelikleri.....	47
Tablo 2 : Anket Gruplarının Frekans ve Yüzdeleri.....	49
Tablo 3 : Anket Sorusuna Verilen Cevabın Frekansları.....	49
Tablo 4 : Anket Sorusuna Verilen Cevabın Frekansları	50

ÖZET

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi. Zihinsel Engelliler. İş Doyumu. Öğretmen. Özel Eğitim.

Günümüzde hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte beden eğitimi ve sporun insan yaşamındaki önemi giderek artmış ve eğitim amaçlarının insana kazandırabileceği önemli bir disiplin durumuna gelmiştir. Çünkü beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmelerini sağlayan bir bilimdir. Beden eğitimi ve sporun bu işlevini yerine getirebilmesi için nitelikli, araştırmacı ve üretken beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yetiştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

18. yüzyıla kadar zihinsel engelli çocuklar ölüme terk edilirdi. Fakat 18. yüzyıldan sonra engelli çocuklar kaderine terk edilmekten kurtularak eğitime başlanmıştır. Jean Marc Gaspard Itard zihinsel engelli çocuklarla ilk bireysel çalışmayı başlatmıştır. Ülkemizde özel eğitimle ilgili ilk çalışmalar Osmanlılar zamanında Enderun mekteplerinde yapılmıştır. Başbakanlığa bağlı Özürlüler İdaresi Başkanlığı engelliler ile ilgili çalışmaları yürütmektedir. Üniversitelerde bu alanda uzman öğretmenler yetişir. Bu öğretmenler Milli Eğitimin açmış olduğu eğitilebilir ve öğretilabilir zihinsel engelli okullarında çocuklara eğitim vermektedirler.

Beden eğitimi öğretmeni alan bilgisinde uzman olmalı. Öğretme-öğrenme tekniklerini iyi bilmeli ve sürecini iyi yönetebilmeli. Ayrıca her öğretmen, öğrenci rehberlik hizmetleri konusunda bilgili olmalı. Kişisel ve mesleki özelliklerini en iyi şekilde geliştirmeli. Ders anlatımında öğretmen öğrencinin ilgisini çekebilmeli ve düşünmesini sağlamalı. Öğrencilerle iletişim kurabilmeli. Bu özelliklere sahip öğretmenler kendi alanlarında başarılı olurlar.

Zeka insan davranışlarını düzenleyen en üst sentez yeteneğidir. Zihinsel engelli çocuklar bu sentez yeteneğinden yoksun oldukları için davranışlarını kontrol etmekte zorlanırlar. Zihinsel engel akıl hastalıklarıyla karıştırılmamalı. Zihinsel engelli kişiler sadece yavaş öğrenen ve öğrenme kapasiteleri kısıtlı olan kişilerdir. Spor; kas ve sinir sistemini, zihinsel reaksiyonlarını, vücudun fizyolojik ve metabolik gelişimini destekleyen bir araçtır. Topluma uyum bozukluğu olan engelli için spor yalnızca bedensel bir uğraş görevi görmez aynı zamanda onun toplum içinde uyumlu bir kişi haline gelmesini sağlar. Spor yapan engelli çocukların kendine olan özgüvenleri artar.

Marmara bölgesindeki Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya illerindeki normal ve zihinsel engelli okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerine iş doyumu anketi yapılarak nelerden memnun olup olmadıkları araştırıldı. Normal çocuklara eğitim veren okullarda çalışan 100 öğretmen ile zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullarda çalışan 20 öğretmene iş doyumu anketi dağıtıldı. Dağıtılan anketler sonucunda da zihinsel engelli okullarda çalışan öğretmenlerimizin normal öğretmenlerle karşılaştırılarak aldıkları eğitimden memnun olmadıkları görülmüştür. Bunun sebebi de zihinsel engelliler üzerine verilen derslerin yetersiz olmasıdır.

SUMMARY

COMPARISON OF WORK SATISFACTION AT PHYSICAL EDUCATION TEACHERS WORKING FOR SCHOOLS GIVING EDUCATION TO NORMAL AND DISABLED CHILDREN

Keywords: Physical education. Disabled Children. Work Satisfaction. Teachers. special education

In our time will the rapaid technological developments, the importance of sport has improved and became an important dicipline whichcan teach education aims to people. Because physical education and sport is a science which supports the physical, mental, emotional, social devvolopments of individuals. The need of qualified, productive, triastworthy sport teachers has appeared to do this action.

Until the 18 th century retaeted children were loft to die. But after the 18 th cent disaduataged were started being taught instead of leaving them to their the fate. Jean Marc Gespard Itard had started the first attempt to heal them. In our Country the first attempas about special education started in time of otoman at Enderun Colleges. Head of Disabled people admination have been doing workings about the disadvantaged. Expert teachers are mised in this field at üniversites. These teachers work in the schools founded for the disadvantaged people by national education.

Physical education teacher must be an expert in his working field. Teaching and leorning must be known well and marage them. Also every thacher must have experience about student holding sustems.

He must develop himself both his personal and vocational in the best way while he is teaching he can allure the students and must make them think about the world and themselfest.

Intelligence is an aġabeylity organizing the human attitudes. Since retarded children lach of this ability they have difficulty in colltrolling them selves. Mental obstructions musn't be confused with mental disorders. Retarded people are people who just leain slowly and whose leorning capacity is limited.Sport; is asystem which supports the muscle and nerve system. For people who have difficulty in adapting the environment sport not only becomes a physical working but also helps people to adapt the environment.

Job satisfying survey was applied on the teachers who work at normal and disabled students schools in Bursa, İstanbul, Kocaeli, Sakarya in Marmara Region. What about they are pleased or not are searched.Job satisfying survey was delivered to 100 teachers who work at normal students schools. According to result of the survey disabled students teachers are less satisfied than the normal students because of the education thay had. Reason of this dissatisfaction is the courses about disabled students are inadequate.

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

Zihinsel engelli ve normal okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri nasıl çalışıyor. Yaptıkları işten ne derece memnunlar. Bunu ölçebilmek için Marmara Bölgesindeki İstanbul, Kocaeli, Sakarya ve Bursa illerindeki normal çocuklara eğitim veren okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile yine aynı illerde görev yapan fakat zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullardaki beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının karşılaştırılmasını yapmak amaçlandı.

Çalışmanın Önemi

Öğretme çağlardan beri günümüze gelen en eski uğraşlardan biridir. Asırlardır insanlar birbirlerine bir şeyler öğretmişlerdir. İlk çağlarda sistemsiz ve tesadüfî öğretim işlemi, gelişen teknoloji ve bilim sayesinde daha bilinçli ve sistemli hale gelmiştir. Günümüzde okullarda yapılan öğretim işlemi; başarılı, zeki, işinde uzman öğretmenler tarafından yapılarak çocuklarımız geleceğe hazırlanmaktadır. Öğretmenlerimizin en başta gelen görevlerinden biri çocukları hayata hazırlarken anne babalara yardımcı olmak ve onlara yeni beceriler öğretip, yeni ufuklar kazandırmaktır. Öğretmen bir milletin ruh ve karakter yapısına şekil veren üretici bir insandır. Bunun için tarihi yapımız incelendiği zaman öğretmen yetiştiren kurumların ne kadar önemli yer tuttuğu belli olmaktadır. Bilim adamlarına verilen önem, padişah ve kağanlara verilen önemle eşit tutulmuştur. Medeni ve ileri toplumların gelişmelerini incelendiği zaman görülür ki eğitim sistemleri de gelişmiş. Çocuklarımızı emanet edeceğimiz öğretmenlerimiz modern ve çağdaş eğitimden geçmiş olmalı ki geleceğimiz insanı da aynı modern ve çağdaş yapıya sahip insanlar olsunlar.

Öğretmenlik mesleği özveri, sabır ve sevgi isteyen meşakkatli bir meslektir. Zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullarda algılaması zor olan, verilen bilgileri hemen geri dönüt olarak veremeyen, ama hayatını daha iyi şartlarda, kimseye muhtaç olmadan sürdürmeyi bekleyen çocuklara karşılık; diğer taraftan da normal gelişim süreci içerisinde olan çocuklar eğitim görmektedir. Zihinsel engelli okullarda bu eğitim bir parçası olarak görev yapan beden eğitimi öğretmenleri, öğretmenliğin gerektirdiği

ilkeler ışığında işlerini yaparken çocuklara faydalı olabilmenin verdiği hazzı duyuyor mu? Yoksa sadece mecbur olduğu için mi çalışmaktalar? Bu neden ile her iki grup öğrenciye eğitim veren öğretmenlerin iş doyumunu anketi ile karşılaştırılması yapılmıştır. İş doyumunu anketiyle sorulan sorularda Bursa, Kocaeli, İstanbul ve Sakarya ilindeki okullarda görev yapan öğretmenlerimizin nelerden memnun, nelerden de memnun olmadıkları gözlenmiştir.

Türkiye'nin 2000'li yıllarda bilgiyi üreten ve ihraç eden bilim toplumu haline gelebilmesi; eleştirici, yaratıcı, üretici düşünen, kendini yansıtan ve geliştirebilen bireyler yetiştirmesiyle mümkündür. Bu amaçla, özellikle öğrenme alışkanlıklarının kazanıldığı ve kalıcı hale geldiği okullardaki öğretmenlerimize çok büyük görevler düşmektedir.

Günümüzde hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte beden eğitimi ve sporun insan yaşamındaki önemi giderek artmış ve eğitim amaçlarının insana kazandırabileceği önemli bir disiplin durumuna gelmiştir. Çünkü beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmelerini sağlayan bir bilimdir. Beden eğitimi ve sporun bu işlevini yerine getirebilmesi için nitelikli, araştırmacı ve üretken beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yetiştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Almış olduğumuz mesleki eğitim ve tecrübelerimizden değişik gelişim dönemlerinde ki çocuklarımızın eğitimlerinin zorluklarını biliriz, ayrıca bu çocuklarımızın grup dinamizmi açısından bir arada iken eğitimlerinde karşılaşılacak sorunlar tahmin edilebilir. Beden eğitimi derslerinin yapısı itibarı ile diğer derslerden farklı olması öğrencilerin bu derse daha istekli katılımlarını sağladığı yapılan araştırmalarca desteklenmektedir. Buna göre beden eğitimi dersleri öğrenciler tarafından daha çok sevildiği için bu dersin öğretmenlerinin işi biraz daha kolaylaşmaktadır. Değişik gelişim dönemlerinin gereklerini yerine getiremeyen kişilerin eğitimleri de ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uzman eğitimciler vasıtası ile verilmektedir. Zihinsel engelli okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerimizin işi farklı boyutlarda zorluklar taşımaktadır. Bedenlerini yeteri kadar kullanamayan, gösterilen herhangi bir beceriyi hemen algılayamayan ve uygularken zorlanan çocuklarla eğitim programını paylaşmak öğretmenlerimizin karşılaştıkları en büyük zorluklardan biridir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Ülkemizde zihinsel engelli öğrencilerin eğitim aldığı okullar her ilde bulunmamaktadır. Yapılan araştırmada Marmara Bölgesindeki İstanbul, Bursa, Sakarya ve Kocaeli illerindeki zihinsel engelli okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri ile normal öğrencilere eğitim veren beden eğitimi öğretmenleri örnek evreni oluşturdu. Marmara Bölgesinde zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okulların birçok ilde olmadığı görüldü. Bazı illerdeki okullarda da beden eğitimi öğretmenleri olmadığı için sınıf öğretmenlerinin bu dersleri işlediği görüldü. Yapılan bu araştırmada zihinsel engelli okulların az olması sebebiyle zihinsel engelli çocuklara eğitim veren öğretmenlerimizin cevaplayacağı anket sayısı 20 olarak belirlendi. Normal çocuklara eğitim veren okullardaki öğretmenlerimizin cevaplayacağı anket sayısı da 100 olarak belirlendi.

Araştırmanın Metodolojisi

İş doyumu anketleri belirlene dört ildeki öğretmenlere dağıtılır. Cevaplar SPSS paket programındaki Ki Kare anlamlılık seviyesine göre değerlendirilerek engelli çocukları eğiten öğretmenlerimiz ile normal çocukları eğiten öğretmenlerimizin iş tatminleri karşılaştırıldı. Dağıtılan anket sorularının güvenilirliğini Alfa Crombach ile ölçüldü.

Beden eğitimi öğretmenleri dört yıllık eğitim veren üniversitelerde yetiştirilmektedir. Okullarda gerekli eğitimi alan öğretmenlerimiz en iyi şekilde mesleklerini yerine getirmektedir. Zihinsel engelli çocukların eğitimi diğer öğrencilere göre çok daha zordur. Üniversitelerimizin beden eğitimi bölümlerinde zihinsel engelli öğrencilerin nasıl eğitileceği konusunda yeterli bir eğitim verilmemektedir. Bunun için zihinsel engelli okullarda çalışan öğretmenlerimiz kendilerini bu alanda özel çabalarla geliştirmektedirler.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullar açılmıştır. Bu çocukları hayata daha iyi hazırlayıp tek başlarına kendilerine bakabilecek duruma gelmelerini sağlamak ailelerle beraber bu okullarda çalışan öğretmenlere düşmektedir. Kısa zaman öncesine kadar çocukların bu durumundan utanan aileler onları sokağa bile çıkarmazken şimdi bu çocuklarda diğer yaşlıları gibi okullarda okuyup hayatlarını tek başına idame ettirecek düzeye

gelmektedir. Ayrıca günümüzde gerek okulların gerek yazılı ve görsel basının sayesinde insanlar bu çocukları benimseyip onların da diğer çocuklardan farkı olmadığını anlamışlardır.

1. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

1.1 Öğretmenlik Mesleğinin Tarihi

Öğretmen yetiştirme uygulamasına ilk olarak Selçuklularda rastlanır. Daha sonraki tarihlerde özellikle Osmanlılarda din ağırlıklı eğitim verilmesi için öğretmen yetiştirildiği görülmektedir. Osmanlılar'da atalarında olduğu gibi beden eğitimi, savaş eğitimi amacıyla talim şeklinde yapılmıştır. Osmanlı'da beden eğitimi ve spor saraydaki okullarda, askerî teşkilâtta (kışlada), halka eğitim veren tekkelerde yapılmıştır. Saray mektebi olan Enderun'da talim olarak yapılıp II.Mahmut zamanında müzik ve beden eğitimi akademi şekline gelerek binicilik, güreş, atlama, cirit, okçuluk gibi talimler yapılmıştır[Akkutay, 1984].

Tanzimat dönemi Osmanlı'nın Batıya açıldığı dönem olduğu için bu dönemde eğitim ve spor alanında çok yenilikler olmuştur. 1868'de Galatasaray Sultanisi'nde spor eğitimine geçilir. Galatasaray Lisesi'nde yetişen ve burada öğretmenliğe başlayan Faik Üstün İdman 1924 yılına kadar bu okulda beden eğitimi öğretmenliği yaptı. Jimnastiği gençlere sevdirep yaydı. Robert kolejinde ilk defa basketbol ve su topu öğretilmeye başlandı. Türkiye'ye bu iki branşı yayan Robert Kolejinde ilk resmi müsabakalar düzenlendi[Bilge,1989: 9].

I. Dünya savaşı zamanında ilk lise açılarak haftada bir saat olmak üzere beden eğitimi dersi konulmuştur. Cumhuriyetle birlikte bütün eğitim ve öğretim kurumlarında üniversiteler hariç beden eğitimi mecburi tutulmuştur. 14 Ağustos 1923'de icra vekiller heyetinin programının 6. maddesi, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir okulun açılması ve izcilik faaliyetlerine önem verileceği ve programla ilgili esasların uygulamaya konulacağı belirtilmiştir. 13 Mart 1925'de çıkan 439 sayılı kanunla beden eğitimi öğretmenleri bu konuda eğitim veren yüksek okul mezunlarından yetişmeye başlamıştır[T.C. Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1999].

Beden eğitimi bölümüne ait ilk ele geçen müfredat 1941-1942 yılında uygulananıdır. Dersler; jimnastik, oyun ve halk dansları, tıbbî jimnastik ve masaj, tatbikat ve seminerler, pedagoji ve umumi öğretim usulleri, beden eğitimi nazariyesi, beden eğitimi tarihi, anatomi, fizyoloji, spor sağlığı, antropometri, teşkilât ve idare, yabancı

dil, mzık, askerlik, Türk İnkılap Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti rejimi gibi dersler 3 yıl boyunca, 204 saat ve altı sömestre karşılığı işleniyordu. Ders programının muhtevası; % 47'si alan bilgisi, % 20'si öğretmenlik formasyonu dersleri, % 33' genel kültür dersleri idi[Bilge,1989: 53].

Bugün Türkiye'de çeşitli üniversitelerde 74' aşkın beden eğitimi ve spor bölümü, yüksekokullar ve çeşitli niversitelerdeki Enstitülere bağlı Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dallarında yüksek lisans ve doktora eğitimi verilmekte ve bu konularda bilimsel araştırmalar yapılmaktadır[Güçlü, 2000: 3]. Ayrıca, beden eğitimi ve sporla ilgili olarak niversiteler veya bakanlıklar aracılığı ile yurtdışına, özellikle mastır ve doktora için ğrenci gönderilmektedir. Hizmet içi eğitim kursları düzenlenmektedir.

1.2. Öğretmenlik Mesleğinin Yapısı

Öğretmenlik statüsü sadece bilgi verme rolünü gerektirseydi, bu iş ğretim makinaları, televizyon, radyo gibi araçlarla yapmak mümkün olurdu. En azından, teknoloji yönünden gelişmiş ve teknoloji ötesine geçmiş toplumlarda ğretmen problemi kolayca zmlenirdi. Oysa davranış bilimleri, bize öğrencinin tutum ve davranışları ile etkilendiğini göstermektedir. Öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri, çeşitli alışkanlıkları öğrenciyi etkilemektedir. Çoğu zaman ğrenci, öğretmenin anlattığı konudan çok, konuya yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir[Varış,1973: 48].

Öğretme süreci içinde üç nokta öğretmenlik mesleğinin boyutunu açıklamaktadır.

- “Kim, niçin, nerede, nasıl öğretmelidir” sorularına cevap vermek üzere gerekli meslek bilgileri olmalı.
- Öğretim alanı hakkında alan bilgisi olmalı.
- Küçük bilgi, olgu ve olay kategorilerinin büyük bir strüktüre oturtulmasına yarayacak genel kültür olmalı.

Yukarıda verilen bu üç nokta ğretim ortamı ve ğretim yolları, öğretilen konunun niteliği ve beklenmedik durumlarda ortaya çıkan soru ve tepkilere karşı öğretmenin nasıl davranması gerektiği hakkında bilgi vermektedir [Büyükkaragöz, 1998: 19].

Hizmet alanları ile olan ilişki açısından öğretmenin görev ve sorumluluklarını; araştırma, planlama, program ve öğretim materyallerini geliştirme, yöntem ve denetime yardım, rehberlik ve danışmanlık ve benzeri gruplar altında belirlemek mümkündür. Öğretme-öğrenme süreçlerini oluşturan ve bu alandaki etkinliklere ilişkin öğretmen görevlerini beş grupta toplamak mümkündür[Türkoğlu, 1996:194].

- Öğretme -Öğrenme süreçlerini analitik olarak inceleme, öğretme-öğrenme modelleri geliştirme.
- Öğrencilerin öğrenme problemlerini teşhis etme, uygun yaşantılar sağlama ve problemlerini çözme.
- Muhtevayı analiz edebilme, düzenleme, takdim etme ve geliştirme.
- Çağdaş eğitim teknolojisi imkanlarından yararlanma.
- Klinik, bireysel ve bağımsız gurup çalışmalarını yürütebilme.

Bir öğretmenin bu görevleri yerine getirebilmesi için aşağıdaki şu yeteneklere sahip olması gerekir.

- Görevini yapmak için gerekli olan kişilik ve genel kültürle ilgili yetenekleri sağlamalı.
- Söz konusu olan öğretme alanına ve alandaki muhtevaya ilişkin yeteneklere sahip olmalı.
- Eğitim bilimlerinin teorik yönüne ilişkin yetenekleri içeren hususları iyi bilmeli.
- Eğitimin teknik ve teknolojik uygulama yönüyle ilgili yeteneklere sahip olmalı.
- Yukarıda bahsettiğimiz dört alanda sentez yapabilme, bu dört alanı belli özel durumlarda belli amaçlar için kaynaştırabilme yeteneğine sahip olma.

Öğretmen; çocuk, ergen ve yetişkinin kişiliğinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Öğretmenin zayıf kişiliği başarısızlıklara ve eğitsel travmalara neden olabilir. Sınıfta kalan çocuk sınıf tekrarı yapabilir fakat psikolojik sorunların tedavisi uzun zaman alabilir. Bu nedenle öğretmenin kişiliğinin sağlam olması gerekir.Öğretmenlik mesleği başka meslekten farklı özellikler göstermektedir. Felsefi, politik, dini, sosyal... birçok faktör öğretmene etki etmektedir. Bir doktorun X veya Y aşırı görüşlü olması hastalarını iyileştirmesinde etkili olmaz fakat öğretmenin görüşü olması olağan ama öğrencilerle

ilişkilerinde politik ve diğer düşüncelerini aktarması yanlıştır. Öğretmen tarafsız kalabilen, doğruları gösteren kişi olmalıdır[Türkoğlu, 1996: 195].

1.3. Öğretmende Bulunması Gereken Nitelikler

Eğitim ve öğretim alanında istenilen başarı ve verimliliğe ulaşabilmek için bazı çalışmaların yapılması gerekir. Bunlar; eğitim sistemini mükemmel hale getirme, eğitim için gerekli araç ve gereçleri temin etme ve gerekli fiziki imkanları hazırlama gibi şartlardır. Fakat bu şartların bulunması gerekli olmakla birlikte, eğitimde istenilen başarı ve verimliliğe ulaşmada yeterli değildir. Çünkü eğitim sistemini çalıştıracak araç ve gereçleri kullanacak ve kullandıracak insan öğretmendir. Öğretmenin niteliği ve yeterliliği eğitim-öğretim faaliyetinin başarıya ulaşmasında en önemli faktördür[Erden, 1998: 27].

Öğretmenlik mesleğinin icra edilebilmesi için bireyin öncelikle bilgi aktaracağı konu alanında uzman olması gerekir. Ancak bu uzmanlık öğretmen için yeterli değildir. Birey bir konuda uzman olabilir ancak sahip olduğu bilgileri öğrencilere aktarmada yetersiz kalabilir. Bu nedenle öğretmen aynı zamanda öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmalıdır. Diğer bir deyişle eğitim bilimleri alanında geliştirilmiş, kuram ve ilkeleri bilmelidir. Temel görevi öğrencinin toplumsallaşmasını sağlamak ve toplumsal kültürü öğrenciye aktarmak olan öğretmenin, bu görevini başarıyla yerine getirmesi için, içinde yaşadığı toplumun kültürünü de çok iyi bilmesi gerekir. Ancak bu üç unsur bir araya gelirse öğretmen mesleğini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilir. Öğretmenlik mesleğine girecek kişilerin tüm bu özelliklere sahip olabilmesi için uzun bir eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir[a.g.e., s: 27].

Öğretmenden beklenen

- Görevlerini bilen
- Derslerini planlayabilen ve nasıl öğretebileceğini bilen
- Öğrencilerinin öğrendiklerini değerlendirebilen
- Öğrenci öğretmen ilişkilerini yönetebilen

- Okulda ve toplumdaki konum ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren davranışları göstermesidir.

1.3.1. Öğretmenin Görevi

Öğretmenin genel olarak yerine getirmesi gereken dört görevi vardır. Bunlar, öğretme görevi, idare ve yönetme görevi, konu alanı uzmanlık görevi ve öğrenci danışmanlık görevidir[<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm.16/12/2003>].

1.3.1.1. Öğretme Görevi

Öğretmek, öğrenme sürecini yönlendirmek demektir. Bundan dolayı öğretmenin buradaki görevi öğrencilerin öğrenmesine rehberlik ve yardım etmektir. Öğretmenin yardım etmek amacı ile yapacağı ilk şey, öğrenme hedeflerini açıklamak olmalıdır. Öğrencilerin; bu dersi neden görüyoruz? Bize ne faydası var? sorularına cevap verilmeli ve konular günlük hayattan örnek verilerek somutlaştırılmalı. Ders boyunca bütün öğrencilerin derse aktif olarak katılmasını sağlamalı. Öğrencilerin sıkıldıklarını gözlemlerinden anlayabilmeli ve fıkra yada kısa anekdotlarla havasını değiştirmeli [<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm.16/12/2003>].

1.3.1.2. İdare ve Yönetim Görevi

Bir eğitim programını planlama, yönetme ve işletme görevidir. Öğretmenden okulun eğitim faaliyetlerini işbirliği ile planlanması ve gerçekleştirilmesi beklenir. Böylece okulun fiziki imkanlarından verimli şekilde yararlanmak, öğretimde kullanılan araç ve gereçleri planlamak, düzenlemek ve korumak mümkün olabilir. Ayrıca eğitim programlarını öğrencilere göre düzenlemek güncelleştirmek böylece okulun etkinliğine katkıda bulunmak da mümkün olur.

1.3.1.3. Konu Alanı Uzmanlık Görevi

Öğretmenin konu alanı bilgi ve becerisine sahip olması gerekir. Anlatacağı konu açısından gerekli bilgiye sahip olmalı ve bu konu hakkında güncel bilgiye sahip olmalı. Eğitimdeki yeniliklere ayak uydurabilmesi için ilim, teknoloji, ekonomi, ve iş

dünyasındaki gelişme ve değişimleri takip etmeli. Ayrıca Milli Eğitim politikasındaki değişiklikleri takip edip ayak uydurabilmeli[Büyükkaragöz, 1998: 15].

1.3.1.4. Öğrenciye Danışmanlık Görevi

Öğretmen; öğrencilerine karşı anlayış gösterebilen, onlarla dostluk kurup yeri geldiğinde arkadaş olabilen bir insan olmalı. Ayrıca öğrencilerin eğitim problemleri ile özel sorunlarına yardımcı olabilmeli ve onları yapabileceklerinin en iyisine teşvik edebilmeli[Büyükkaragöz, 1998: 15].

1.3.2. Derslerin Planlanması

Ders planlanması, öğretim ortamında olması istenilen şeylerin öğretilmeden önce düşünülmesidir. Ders planı ise öğretim ortamında olmasını istediği şeylerin yazılı dökümüdür[Büyükkaragöz, 1998: 15]. Hazırlanan bir ders planında dört sorunun cevabı olmalı:

- Neredeyiz? (Dersin konusu ile ilgili ortam öğrencilerin bilgi ve beceri seviyelerinin tespiti)
- Nereye gidiyoruz? (Öğrencilerin dersin sonunda daha önce yapamadıkları neyi yapabileceklerinin tahmini)
- Ne yapmalıyız? (İstenen sonuca yani dersin amaçlarına ulaşmak için öğrencilere hangi öğrenme tecrübelerinin sağlanması gerektiğini belirleme)
- Nasıl anlayacağız? (İstenen sonuçlara ulaşp ulaşmadığımızı anlayabilmek için öğrencilerin dersin hedeflerinde belirtilen bilgi, beceri ve tutumlara ne oranda sahip olduklarının tespiti)

Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda bir ders planında dört bölümü olduğunu görürüz.

- Öğretmeye Hazırlama
- Dersi Anlatma
- Öğrencilere, kavramları, ilkeleri ve becerileri kullandırabilme
- Öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirme.

1.3.3. Dersi Öğretme

Öğretmen dersi işlerken öncelikle öğrenciyi merkeze almalı. Bunun içinde öğrencilerin ilgisini çekmek ve korumak, düşüncelerini sağlamak, ilgi çeken öğretim araç gereçlerini kullanmalarını sağlamalı. Ayrıca öğrencilerle etkili iletişim kurmak, sınıfı etkili yönetmek ve öğrenciler arasındaki ilişkilere rehberlik ederek, öğrendiklerini pekiştirme ve uygulama fırsatı vermek gerekir[<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm.16/12/2003>].

1.3.4. Dersi Değerlendirme

Değerlendirmenin öğrenciler, öğretmenler ve idareciler için ayrı ayrı önemi vardır.

- Öğrenciler için (Öğrenme ve beceri gelişmesini teşvik eder, öğrencilerde öğrenme arzusu uyandırır)
- Öğretmenler için (Öğretim faaliyetlerindeki güçlü ve zayıf yönlerini belirlemelerinde bilgi sağlar, öğrenciler hakkında bilgi sağlayarak, öğrencilerin istenilen bilgi ve becerilere ulaşımını belirlemede yardımcı olur)
- İdareciler için (Kaynak tahsisi, fiziki kapasite, personel gelişimi gibi konularda karar vermede bilgi sağlar)

1.3.5. Öğretmen Öğrenci İlişkisi

Öğretmende bulunması gereken nitelik ve yeterliliklerden biriside öğrencileri ile olan ilişkilerin olumlu bir şekilde oluşturabilmesidir. Öğretmenin öğrencilerine karşı davranışı onların başarılarında veya başarısızlıklarında etkili olan faktördür. Öğretmenin kişiliği ve davranışı öğrencilerin de davranışını etkiler. Bunun için öğretmen, öğrencilerinde olumlu davranışlar geliştirebilmesi için onlara saygı ve sevgi göstermeli ve değer vermelidir. Ayrıca öğretmen, sınıfta davranış standartları oluşturmalıdır. Böylece öğrenciler kendilerinden nasıl bir davranış beklendiğini bilebilirler. Her öğrenciye bir dosya tutulmalı ve onların sevdiği şeyler, zayıf ve güçlü olduğu yönler dersteki tutum ve başarıları yazılmalı. Ses tonunu öğrenciye değer verdiğini hissettirecek şekilde ayarlamalı. Sınıftaki sessiz öğrenciler görmezlikten gelinmemeli,

onlara görevler verilerek derse katılmaları sağlanmalı. Öğrencilerle daha iyi diyalog kurabilmek için isimlerini öğrenip onlara isimleriyle hitap etmeli. Öğrencilerin 6. hissi olduğu unutulmamalı. Sinirli ve yorgun olduğunuzda bunu öğrencilere belli etmemeye çalışılmalı[<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm>.16/12/2003].

1.3.6. Öğretmenin Okul ve Çevredeki Rolü

Öğretmen okullarda görev yapan bir kişi olarak okulun kural ve şartlarını bilmeli, ayrıca milli eğitimin eğitim politikasını en iyi şekilde uygulayabilmeli. Okuldaki her çeşit faaliyete hazır, istekli ve arkadaşlarına yardımcı olmalı. Öğretmenin rolü sadece okulla sınırlı değildir. Öğretmenin çevrede de oynaması gereken roller vardır. Çevredeki insanlarla, velilerle iyi iletişim kurmalı. Ayrıca öğretmen görev yaptığı ildeki iş adamları ile de iyi ilişkiler kurmalı. Böylece okulları desteklemek isteyen, okuma imkanları kısıtlı olan öğrencilere yardımcı olmak isteyen kişilere yol gösterebilir.

1.4. Milli Eğitime Göre Öğretmende Bulunan Nitelikler

1.4.1. Alan Bilgisi

Öğretmen alanına ilişkin temel bilgileri ve bu bilgileri ele alma yollarına anlama, alanındaki bilgileri daha üst düzeye çıkarma, konu alanı ile ilgili öğretim programları üzerinde bilgi sahibi olmalı.

1.4.2. Öğretme – Öğrenme Sürecine Yönetme

Plan yapma ve ders hazırlığı, hedef davranışları açık şekilde ifade etme, sınıf çalışmalarını, ders programında ve ders planında öngörülen şekilde planlama, dersi davranışsal hedeflere ulaştıracak ve çeşitli öğretim-öğrenme etkinliklerinden yararlanacak şekilde planlama, iyi düzenlenmiş ve bütünlüğe sahip ders planı hazırlama, öğretim yöntemlerinden faydalanma ve öğrenmelerin sürekliliğini sağlama, öğrencilerin yaşlarına ve düzeylerine uygun yöntemlerden yararlanma, uygun öğretim-öğrenme araç gereçlerini seçip etkili kullanabilme, sınıftaki bütün bireyler ve gruplarla etkileşim kurma, bilişim teknolojilerinden faydalanma, zamanında ve etkili sorular sorma, ses

tonunu mimiklerini ve dili etkili biçimde kullanma, öğrencilere dönüt verebilme ve onlardan gelecek dönütlere duyarlı olma, sınıf yönetimi ve öğrencilerle iyi iletişim kurma, derslerini amaçlı ve düzenli biçimde kullanma, derslerini zamanında etkili başlatıp devam ettirme, öğrencilere ve konuya uygun nitelikte bireysel öğretim, küçük grup ve sınıf öğretimi yöntemlerinden yararlanma, öğrencilerle ilişki ve etkili öğretme-öğrenme etkileşimi kurma, ceza ve övgüyü etkili kullanma, öğrencilerin dikkati çekip onları öğrenmeye güdüleme ve ilgilerini devam ettirme, ders kesintilerine ve müdahalelere karşı önlemler alma, gerçekçi ve iyi hedefler belirleyip bunların gerçekleşme derecelerini objektif ve güvenilir bir biçimde değerlendirip sonuçlarını kendini geliştirmede kullanma, sınıfta demokratik bir ortam oluşturma, öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirme ve kayıt tutma, öğrencilerin sınav sonuçlarını kısa zamanda değerlendirme, öğrencilerin ilerleyişini uygun olan diğer ölçütleri kullanarak değerlendirme, yapılan yeniliklerin ve sağlanan gelişmenin kayıtlarını tutma[MEB, 1993].

1.4.3. Öğrenci Rehberlik Hizmetleri

Bireysel ihtiyaçlara grup ihtiyaçlarına duyarlı olma. Kendi grubundaki öğrencilerle güven verici ilişkiler kurma ve onların sağlıklı ve dengeli birer kişilik geliştirmelerinden sorumluluk duyma. Okul yönetimi ile ilgili ilke ve işlemleri bilme.

1.4.4. Kişisel ve Mesleki Özellikler

Diğer öğretmenler ile iş ilişkileri kurmalı ve mesleki bilgi alışverişinde bulunma, önerilerden faydalanmalı, zamanı iyi kullanmalı, toplantı hizmet-içi eğitim araç gereç hazırlama gibi okul etkinliklerine katılma, öğrenci velileri ile iyi ilişkiler kurma, okulun tümünü ilgilendiren etkinliklere katılma, kendi performansı üzerinde düşünme ve gelişme için uygun girişimlerde bulunma, mesleki davranış ve görünüm standartlarına uyma[Büyükkaragöz, 1998: 4].

1.5. Öğretmen Dersi Nasıl Anlatmalı

Bir öğretmen dersi anlatmaya başladığında daha verimli ve eğitici olabilmesi için aşağıdaki noktalara dikkat etmeli.

1.5.1. Öğrencinin İlgisinin Çekilmesi ve Korunması

Öğrencilere ihtiyaçları çevresinde dersin önemini ve hedeflerini anlamalarına yardımcı olmalı. Öğrencinin derse olan ilgisini, çeşitli öğrenci isteklerine, değerlerine yer vererek çekmeli. Bütün öğrencilerin dersin belirli dönemlerinde aktif katılımında bulunma fırsatı olmalıdır. Katılan öğrencilere olumlu davranmalı. Ayrıca dersi dinlemeyen öğrencileri tespit ederek onları da dersi dinlemeye teşvik etmeli. Böyle öğrencilerle özel olarak konuşarak onların neden dersi dinlemedikleri tespit edilebilir [<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm.16/12/2003>].

1.5.2. Öğrencinin Düşünmesi Sağlanmalı

Derste öğrenciye sorular sorulmalı. Bunlar daha önce anlattığınız konulardan veya o derste işlediğiniz konudan sorular olabilir. Onlara cevap veren – vermeyen öğrencilere (onlara fark ettirmeden) +, - gibi değerler verilmeli. Daha sonra öğrencilere karne notu verilirken bu değerlendirmeler sözlü notu olarak not ortalamasına katılmalı. Ezberlemeyi vurgulamak yerine, öğrencinin düşünmesine ve eleştirmesine yardım edecek sorular sorulmalı. Derste işlenen konuyla ilgili araştırmaya ve tartışmaya yönelten sorular sorulmalı ve öğrencilerin kendi aralarında bir süre tartışmalarına izin verilmeli. Daha sonra değişik grupların verdikleri cevapları sınıfta tartışarak doğru sonuca ulaşmayı sağlamalı[<http://www.efordersanesi.com/rehberlik/ideal-ogretmen-nitelikleri.asp> 18/05/2004].

1.5.3. Öğretim Araç – Gereçlerini Kullanma

Ders için uygun araç-gereçler kullanılmalı. Slaytlar, fotoğraflar, şemalar kullanarak dersi daha cazip hale getirmeli. Panolara ünlü basketbolcu, futbolcu veya stadyum resimleri gibi her an dersi hatırlatacak resimler yapıştırın[<http://www.efordersanesi.com/rehberlik/ideal-ogretmen-nitelikleri.asp> 014/05/2004].

1.5.4. Öğrencilerle İletişim Kurma

Kullanılan ifadeler öğrenciler tarafından anlaşılır olmalı, anlaşılmadığı takdirde başka kelimelerle anlatmak istenilen anlatılmalı öğrenciler anlayana kadar bu konuda sabırlı olmalı. ders esnasında öğrenciye geri bildirimlerde bulunmalı. Doğru ve yanlış sorulara geri bildirimde bulunmalı. Öğrencilerin birbirlerini değerlendirmeye teşvik etmeli. Ders esnasında da öğrencilerle göz temasında bulunmalı[<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm>.16/12/2003].

1.6. Beden Eğitimi Öğretmeninin Etkili Bir Eğitim Vermesi İçin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

- Öğrencilerin söyledikleri ve ifadeleri dikkate alınmalı
- Her öğrenci bireysel gelişim konusunda teşvik edilmeli.
- Öğrencilerin hızlı yada yavaş öğrenmeleri konularına dikkat edilmeli ve öğrencilerin kendilerin olan güvenleri sağlanmalı.
- Öğrencilerde ilgi çatışması en aza indirilmeli.
- Sözlü anlatım en az oranda olmalı.
- Öğrenciler derste etkin kılınmalı.
- Sınıftaki tüm öğrencilere tek tek ilgi gösterilmeli.
- Öğrencilerin etkinliklerde ikinci plana düşmelerine izin verilmemeli.
- İlgisizlik, uyuşukluk ve can sıkıntısı önlenmeli.
- Öğretim her yönüyle zenginleştirilmeli.
- Öğrenmeyi çekici kılabilmek için katılım teşvik edilmeli.
- Mümkün olan en iyi öğrenme tipi sunulmalı.
- Diğer beden eğitimi öğretmenleriyle iletişim sağlanıp yardımlaşılmalı.
- Dereceleme sorun olacağından mümkün mertebe yapılmamalı.
- Öğrencilere model olunmalı[Demirhan, 2001: 78].

1.7. Öğretmen Eğitiminin Önemi

Öğretmen eğitiminin ilk aşaması öğretmenlik eğitimi programına öğrenci yerleştirmedir. Öğretmenlik bir uzmanlık alanı olduğu için, her şeyden önce öğretmen adaylarının bu mesleği isteyerek tercih etmeleri sağlanmalıdır. Bu durum nitelikli öğretmen yetiştirmede önemli bir adım olarak görülebilir. Bunun için eğitim öncesinde de öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarında bazı özellikler aranmalıdır. Bu özellikler;

- Öğretmen olma isteği
- Öğretmenliğe yatkınlık
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişmeye uygun kişilik özelliklerine sahip olmak
- Öğretmenliğe, öğrenciye, çevreye, sosyal değerlere yönelik olumlu tutuma sahip olmak
- Hür ve bilimsel düşünce gücüne, araştırma fikrine sahip olmak şeklinde sıralanabilir[MEB, 1993].

Öğretmen eğitiminde önemli olan ikinci aşama hizmet öncesi eğitimidir. Bu dönemde öğretmen eğitimi alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür üzerinde temellendirilerek öğretmen adaylarına mesleki yeterliklerin kazandırılması amaçlanmalıdır[<http://www.dicle.edu.tr/~dusosder/sayi1/behçeto.htm> 02.01.2004].

Öğretmen yetiştirme süreci, çocukların ve gençlerin yetişmesini doğrudan doğruya ilgilendirmektedir. Bu nedenle, okul çalışmalarının kalitesi büyük ölçüde öğretmenlerin hizmet öncesi programlarının etkinliğine bağlıdır. Her şeyden önce öğretmen eğitimi çağdaş, dinamik ve esnek programlar, mikro-öğretim yaklaşımı, modern dil, bilgisayar ve fen laboratuvarları, zengin bir kütüphane, eğitim araçları merkezi ve uygulama okulu ile desteklenmelidir. Ancak bu şekilde nitelikli öğretmen yetiştirilebilir[Büyükkaragöz, 1998: 15].

Nitelikli öğretmene duyulan ihtiyaçtan dolayı öğretmen yetiştirme programlarında yeniden yapılanmaya giderek, öğretmen eğitimini daha işlevsel hale getirme çalışmaları başlatmıştır. Bu yapılanma sürecinde; alan bilgisi, öğrenci kişilik hizmetleri, kişisel ve

mesleki özellikler ve öğretme-öğrenme sürecini yönetme alanlarında beceri kazandırılarak öğretmen adaylarının yeterlikleri arttırılmak istenmektedir. Bu beceriler eğitim bilimleri, özel öğretim yöntemleri ve okullardaki uygulama çalışmaları yardımıyla öğrenilecek ve alıştırmalarla beklenen düzeylere erişilecektir[YÖK/Dünya Bankası, 1999].

Hizmet öncesinde öğretmen eğitimi programlarını iyileştirme çerçevesinde yapılan çalışmalardan biri, öğretmen adaylarına mesleki yeterlikler kazandırmak için teori ve uygulamanın birleştirilmesi süreci olarak tanımlanabilecek “okul deneyimi uygulamasıdır”[<http://www.dicle.edu.tr/~dusosder/sayil/behçeto.htm> 02.01.2004]. Öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında aldıkları genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin bir sentezi niteliğinde olan bu tür yaşantılar, aday öğretmenlere o zamana kadar öğrenmiş olduğu teorik bilgileri uygulama şansı sağlamakta ve gelecekteki meslek yaşantıları için gerekli alışkanlıkları ve deneyimleri geliştirme imkanı vermektedir. Dolayısıyla, aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerinde de etkili olmaktadır [Gürdal, 2000: 560].

Okul deneyimi uygulamasının, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini yakından tanımalarına, teorik bilgilerin nasıl uygulandığını görmelerine ve mesleki deneyim kazanmalarına olanak sağlaması için sağlıklı bir şekilde yürütülmesine ihtiyaç vardır. Bu durum Fakülte-okul işbirliğinin daha da işlevsel hale getirilmesini gerektirmektedir. Fakülte-okul işbirliği çerçevesinde kurulan komisyonda öğretim elemanları, uygulama okulu yöneticileri ve rehber öğretmenler yanında öğrenciler açısından meydana gelebilecek sorunların çözümünü kolaylaştırmak için her branştan seçilecek öğrenci temsilcilerine de yer verilmelidir. Bu komisyon uygulama sürecini izleyerek bilgi toplamalıdır. Komisyon topladığı bilgiler çerçevesinde uygulama sürecini değerlendirme görevini de üstlenmeli ve gerekirse bu konuda ilgililere geribildirim sağlamalıdır. Aday öğretmenler yetiştirilirken dikkate alınması gereken bir diğer konu da “öğretmenlik uygulamasıdır”. Teori ile uygulamanın birleştirilmesi bağlamında yapılan öğretmenlik uygulamasında da aday öğretmenler, hem deneyimli öğretmenleri izleyerek ve hem de deneme dersi vererek mesleki bilgi ve becerilerini geliştirme fırsatı

bulmaktadır. Uygulama sürecindeki gelişmelerin gözlenmesi ve gözlem sonuçlarının değerlendirilmeye alınması uygulamanın niteliğini artırma açısından gereklidir[<http://www.dicle.edu.tr/~dusosder/sayi/behçeto.htm> 02.04.2004].

Öğretmen eğitiminde önemli olan üçüncü aşama ise öğretmenlerin mesleki bakımdan sürekli yenilenmelerini sağlamak amacıyla yapılan hizmet içi eğitimidir. Hizmet öncesi eğitim kadar hizmet içi eğitim de önemlidir. Kaliteli öğretmen yetiştirme süreci, hizmet öncesi eğitimle başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreç olarak algılanmalıdır. Bu iki süreç birbirinden kopuk olarak ele alınamaz. Öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini yenilemeleri, alanıyla ilgili bilgi birikimini kazanabilmeleri, yeni teknolojik araçlardan eğitim sürecinde yararlanabilmeleri, çağdaş eğitim anlayışlarını izleme ve yeni anlayışlar kazanabilmelerinde, çağdaş yöntem ve teknikleri kullanabilmeleri ve öğrencilerin ruh sağlığını koruyarak ve onların potansiyellerini üst düzeyde kullanabilmelerinin yolunu açarak öğretim yapabilmeleri vb. amacıyla sürekli eğitime gereksinim vardır[Yıldırım, 2001: 104].

Eğitim sisteminin toplumsal ihtiyaçlara cevap vermesi için değişen toplumsal şartlara, bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak öğretmenin de kendini yenilemesi gerekmektedir. Hizmet sunan bir öğretmen toplumun gerisinde kalmamak için, yıllar önce edindiği bilgi ve beceriler ile yetinmemeli kendini sürekli yenilemelidir. Bilim ve teknolojide meydana gelen gelişmeler diğer toplumsal kurumlar gibi eğitim kurumunu da etkileyerek değişmeye zorlamaktadır. Öğretmenlerin yenilikleri eğitim kurumlarına yansıtılabilmeleri için her şeyden önce değişme ve gelişmelerden haberdar olmaları gerekir. Değişme ve gelişmeleri izlemek çoğu zaman öğretmenlerin olanaklarını aşabilir. Örneğin bilgisayar ve bilgisayar teknolojisine bağlı olarak gelişen İnternet ortamı kullanıcılara güzel imkanlar sunmaktadır. Bilgisayar teknolojisi donanım açısından pahalı ve kullanımı özel bilgi ve beceri gerektirdiği için bu hizmetin yaygın bir şekilde tüketilmesini sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin özel gayretleri ile bu hizmetleri kullanmaları zorlaşmaktadır. Teknolojik gelişmelerin eğitim kurumlarına yansıtılmasını zorlaştıran bir diğer neden de bilgi eksikliğinden kaynaklanan teknoloji hakkındaki bazı yanlış anlayışlardır (bilgisayarın öğretmenin yerini alması gibi). Bu durum öğretmen eğitiminin hizmet öncesi ile sınırlı olmadığını hizmet içinde de devam etmesi gerektiğini göstermektedir.

Öğrenmeyi verimli hale getirmek ve öğrenilenlerin kalıcılığını artırmak amacıyla öğretim-öğrenme süreci üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda öğretim yöntem ve tekniklerinde ortaya çıkan yeniliklerin kullanılması gerekliliği de hizmet içi öğretmen eğitimini zorunlu hale getiren başka bir nedendir. Aynı şekilde öğrenmeyi verimli hale getirmek ve öğrenilenlerin kalıcılığını artırmak amacıyla öğretim-öğrenme süreci üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda öğretim yöntem ve tekniklerinde ortaya çıkan yeniliklerin kullanılması gerekliliği de hizmet içi öğretmen eğitimini zorunlu hale getiren başka bir nedendir[<http://www.dicle.edu.tr/~dusosder/sayi1/behceto.htm> 02.01.2004].

Hizmet içinde öğretmen eğitimini gerekli kılan diğer bir neden de, özellikle demokratikleşme süreci ve hümanistik eğitimin etkisiyle insana verilen değer giderek artması ile insan hakkındaki yeni ve olumlu anlayışların ortaya çıkmasıdır. İnsan hakkındaki bu olumlu ve yeni anlayışların okul programlarına yansıtılması gerekliliği de öğretmenin hizmet içi eğitimini gerekli kılan başka bir neden olduğu söylenebilir. Yine bilimsel gelişmeler çerçevesinde meydana gelen değişimler bazı bilgilerin güncelliğini kaybetmesine yol açmaktadır. Bu açıdan bakıldığında eğitim sistemimizin çağdaşlaşmasını sağlamak, güncel bilgileri elde etme ve kullanma konusu da hizmet içi öğretmen eğitimine süreklilik kazandırmayı gereksinim haline getirmektedir. Günümüzdeki çağdaş gelişmeler ise eğitimi etkilemekte ve alanda kavramsal, işlevsel ve yapısal değişime neden olmaktadır. Bu durumda eğitim alanında sistemin en önemli ögesi olan ve toplumların kaderini tayin eden insan ve toplum mimarı olan eğitim personelinin temel boyutunu oluşturan öğretmendir. Bu amaçla gençlere öğretmen ve öğretmenlik sevgisi aşılmalı, öğretmenlere de devlet, millet ve meslek sevgisi kazandırılmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğunu kabul etmeli ve eğitim uygulamalarını ve istihdamı buna göre yapılandırmalıdır. Öğretmen yetiştirmede dinamik ve esnek program yapılandırılması esas alınmalıdır. Alanda bilimsel çalışmalar, araştırmalar, projeler, yayınlar esas alınmalıdır[Alkan, 1998:12].

Eğer öğretmenlik statüsü sadece bilgi vermektense ibaret olsaydı, günümüzde son derece gelişmiş olan bilgi makinaları (bilgisayar, televizyon vb.) bu işi rahatlıkla yapabilirlerdi. Halbuki öğretmenlik statüsünün sadece bilgi vermektense ibaret olmadığı bir gerçektir.

Öğretmen öğreten, rehberlik eden, öğrenciyi güdüleyen öğrencinin sorunlarına çözüm bulmaya çalışan, duygusal ve sosyal özellikler yanında aynı zamanda mesleğinin uzmanlık bilgi ve becerisine sahip olan kişidir. Bu açıdan bakıldığında ne kadar gelişmiş bilgi makinaları olursa olsun, öğretmene her zaman ihtiyaç vardır. Yani öğretmenin eğitim kurumlarının vazgeçilemeyen önemli öğelerinden biri olarak kalacağı rahatlıkla söylenebilir. Sonuç olarak öğretmen eğitiminin günümüz şartlarına uygun, dinamik ve esnek programlar çerçevesinde bilim ve teknolojik gelişmelere açık olarak düzenlenmesi gerektiği söylenebilir [<http://www.dicle.edu.tr/~dusosder/sayi1/behçeto.htm>. 02.01.2004].

Öğretmen, araştırmalar sonucu geliştirilen devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikaları etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan faydalanan fakat aynı zamanda bu çalışmalarla iç içe olup onlara problem sağlayan önemli kişidir[Büyükkaragöz, 1998: 19].

Üst kademelerde geliştirilen reform önerileri, memleket ölçüsünde, sınıftan gelen verilerle beslendiği ölçüde gerçekçi ve sınıfta başarılı olduğu ölçüde etkin olabilmektedir. Bu nedenle eğitim sistemlerini yenilemek isteyen ülkeler reform çalışmalarına, öğretmen yetiştirme programlarından başladıkları ölçüde başarılı olmaktadır. Örneğin, İsveç'in eğitim uygulamalarında aldığı yolu, öğretmen yetiştirme programlarında sağladığı üniversite düzeyine borçlu olduğu söylenebilir [Varış, 1973: 50].

Bir ülkenin hızla gelişen tıp, sanayi, ekonomi gibi bilim alanlarında uzmanlaşmış insan gücünü sağlaması, o ülkenin eğitim sisteminin verimli çalışmasıyla ilgilidir. Her alanda yeterli nitelikte ve sayıda eleman yetişmesi eğitimin işidir. İnsan gücünü yetiştirme sorumluluğunu üstlenen eğitim sistemleri verimli çalışabilmek için temel ve uygulamalı araştırmaların bulgularından faydalanmalarına bağlıdır. Bu temel ve uygulamalı araştırmaların bulgularından faydalanan birinci kişi öğretmendir. Bunun için öğretmenin araştırma verilerinden yararlanabilecek ve böylece karşılaşacağı çeşitli belirsizlikler karşısında doğru ve zamanında karar verebilecek yeterlilikte, yetiştirilmesi, öğretmen eğitiminin en önemli yönlerinden biridir. Öğretmen yetiştirme süreci, çocukların ve gençlerin yetişmesini doğrudan doğruya ilgilendirmektedir. Bu nedenle, okul

çalışanlarının kalitesi büyük ölçüde öğretmenlerin hizmet öncesi programlarının etkinliğine bağlıdır. Öğretmen, öğrencilerini yetiştirirken hedefini eğitim teorisinden, yöntemini ise sürekli araştırmalardan almıştır. Çünkü öğretmen, araştırma sonuçlarına dayanılarak geliştirilen eğitim politika ve teorisini uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile de teoriyi etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalarından yararlanan, ve aynı zamanda bu çalışmalara sorun sağlayan en önemli kişidir. Öğretmen ve öğretme sürecinden söz edildiğinde; meslek yapıları, ücretler, değerlendirme, sertifika ve mesleğe giriş şartları vurgulanmakta olup, yetiştirmeye pek önem verilmemektedir. Bu alanda yapılan araştırmalarda öğretmen eğitimine gereken önemin verilmediğini ortaya koymaktadır[Türkoğlu, 1999].

Çağdaş bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin etkisiyle toplumsal kurumların yapı ve fonksiyonlarındaki değişimlere paralel olarak eğitim kurumlarında da değişimler olmakta ve bunun sonucu mevcut modeller geçersiz hale gelmektedir. Bunun için öğretmen yetiştiren okulların sürekli teknolojiyi takip edip kendine ona göre yenileyen bir sisteme sahip olmalı.

Öğretmen devamlı olarak öğrencileri ile etkileşim içinde olarak işlenen konunun ve bununla bağlantılı olarak dersin, okulun ve milli eğitimin amaçları yönünden davranış değiştirmekle sorumludur. Bu önemli görevde öğretmenin öğrenci, öğretim, öğrenim, çevre hakkında bilgi sahibi olmasını gerektirir. Öğretmenin sorumluluğu öğrencinin başarısına dönük olduğu için, öğrenci hakkında hüküm vermekten çok, onların davranışlarının nedenlerine iner ve onları yöneltir.

1.8. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Amaçları

1739 sayılı fiili Temel Eğitim kanunu; " Bir ülkenin kalkınma ve gelişmesinde en önemli faktör olan insanın, gücü mükemmel, fizik kapasitesi yüksek, ruh sağlığı tam, çocukluk yıllarından itibaren sistemli olarak Beden eğitimi ve sporun ömür boyu uygulanmasına inanmış bunu alışkanlık haline getirmiş olarak yetiştirmek genel amaçtır." şeklinde açıklamaktadır[http://besyo.cu.edu.tr/notlar/beden_02/01/2004].

Eğitim ve ğretim yüksek kurulunu 9.12.1987 tarih ve 57 sayılı kararı ile kabul edilen "Beden Eğitimi Dersi ğretim Programında" ise Genel Amaçlar Şu Şekilde açıklanmıŐtır (21.09.1957 tarih 215 sayılı ile 01.07.1968 171 sayılı karar yerine).

- Atatürk'n ve düŐünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme,
- Bütün organ ve sistemleri seviyesine uygun olarak güçlendirme ve geliştirebilme,
- Sinir kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme,
- İyi duruş aŐıŐkanlıđı edinebilme,
- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve aŐıŐkanlıklar edinebilme,
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme,
- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme,
- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrama törenlere katılmaya istekli olabilme,
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yaralarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olabilme,
- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve aŐıŐkanlıklar edinebilme,
- Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme,
- İŞbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma aŐıŐkanlıđı edinebilme,
- Görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma ve liderlik yapabilme,
- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme,
- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme,
- Demokratik hayatın getirdiği tavır ve aŐıŐkanlıklar edinebilme,
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme,
- Spor araç ve tesis bilgisi (lise dengi okullar için)
[http://besyo.cu.edu.tr/notlar/beden_02.01.2004].

2. ZİHİNSEL ENGELLİLER

2.1. Zihinsel Engelliliğin Tanımı

Zeka, insan davranışlarını düzenleyen en üst sentez yeteneğidir. Amaca yönelmiş bir uyum sağlayabilmek için geçmiş deneylerden yararlanarak sorunlara çözüm getirme becerisidir. Zeka insan beyninin karmaşık bir yeteneğidir. Birçok yeteneğin uyumlu bir şekilde çalışması sonucunda ortaya çıkar. Zeka; zihnin öğrenme, öğrenilenden yararlanabilme, yeni durumlara uyum sağlayabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneğidir[http://www.eczanemonline.com.tr/zihin_yeters.shm/ 15.04.2003].

Zihinsel engelli çocuklar, anlama, konuşma, öğrenme, kavrama ve çevreye uyumda yaşatlarından çok geri kalmış çocuklardır. Nedeni ne olursa olsun zihinsel engelli bir çocukta en belirgin özellik beden gelişiminin geri kalmışlığı, konuşmanın olmayışı veya çok geç gelişmesi ve sosyal uyumunun ve yeteneklerinin gelişmesinin geç olmasıdır [http://www.eczanemonline.com.tr/zihin_yeters.shm/ 15.04.2003].

Zihinsel engel bir hastalık değildir ve akıl hastalıklarıyla karıştırılmaması gerekir. Zihinsel engelli kişiler yavaş öğrenir ve öğrenme kapasiteleri sınırlıdır. Günlük yaşamın gerekleriyle baş etmekte, başkalarının davranışlarını doğru yorumlamakta, kendilerinden beklenen sosyal tepkileri göstermekte zorluk çekebilirler. Zihinsel engel ırk, eğitim, sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olmadan her toplumda, her ailede olabilir. Zihinsel engellilere ilişkin tanımlar 1800'lü yıllara kadar uzanmaktadır. Ortalama yada normal çocuktan zihinsel, duyuşal, sosyal ve duygusal, sinir yada fiziki özellikleri, iletişim becerileri yönünden ayrılan çocuklara zihinsel engelli çocuk denir [Kirk,1972]. Yapılan bu tanımlar içinde en yaygın olanı AAMR (American Association on Mental Retardation) tarafından yapılandır. Uluslararası Zihinsel Engelliler Spor Federasyonunun Dünya Sağlık Örgütüyle birlikte koyduğu kriterlere göre bir kişinin zihinsel engelli sayılabilmesi için;

- Zihinsel fonksiyonlarının işleyişinde önemli bir sınırlama olması (Amerika zihinsel engel derneği bunu 70 ya da daha altında bir IQ olarak tanımlamaktadır)

- İki veya daha fazla uyum sağlama alanında (iletişim, kişisel bakım, ev yaşantısı, sosyal uyum, sağlık ve güvenlik, kendi kendini yönlendirme, fonksiyonel faaliyetler, boş zamanlar ve çalışma) yetersizlik olması;
- Bu engellerin 18 yaşından önce edinilmiş olması gerekmektedir.

Dünya Sağlık örgütünün verilerine göre Dünya nüfusunun % 3'ü zihinsel engellidir. Bu oran yaklaşık 170 milyon kişi anlamına gelmektedir[Eripek,1996].

Tanımın uygulanmasında dört varsayımın göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

- Geçerli değerlendirmede kültür ve dil farklılıkları kadar iletişim ve davranış özelliklerindeki farklılıklarda göz önünde bulundurulmalı.
- Uyumsal becerilerde sınırlılıklar bireyin yaşlarının buldukları tipik çevre koşullarında geçerlidir.
- Bazı uyumsal becerilerde görülen sınırlılıklar tüm becerilerde ve kişisel yeterliklerde de sınırlılıkların olacağı anlamına gelmez. Birey diğer uyumsal becerilerde ve kişisel yeterliklerde güçlü olabilir.
- Genellikle belirli bir süre sağlanan uygun yardımlarla zihinsel engelli bireyin yaşam işlevlerinde ilerlemeler görülür[Cavkaytar, 1999: 2)].

2.2. Zihinsel Engelliliğin Oluşum Nedenleri

Nedenler engel durumuna göre değişebilir ve çok çeşitlidir. Bazı durumlarda engelliliğin oluşum nedenleri bilinmemekle birlikte, genel olarak bilinen nedenler üç ana başlık altında toplanabilir.

2.1.1 Doğum öncesi oluşan nedenler

Annenin yaşı, beslenmesi, hamilelikte kullandığı ilaçlar, içki, sigara, uyuşturucu, radyasyona maruz kalma, psikolojik sorunlar, akraba evliliği, geçirdiği hastalıklar (hamileliğin ilk aylarında geçirilen rubella-kızamıkçık, frengi, toksoplazma gibi), kazalar, travmalar, çocuk-anne arasındaki kan uyumsuzluğu, genetik olarak aileden geçen

bazı özelliklerin taşınması gibi nedenler sayılabilir. Bu sebeplerin başında kafatasının gelişimindeki anormallikler ve diğer beyin özürleri gelmektedir[Mercer, 1975].

2.2.2 Doğum sırası oluşan nedenler

Erken-geç doğum, kordon dolanması, güç ve riskli doğum, doğum sırası kazalar, vakum-forseps gibi aletlerin uzman olmayan kişilerce kullanılması, doğumun hijyenik olmayan ortamlarda yapılması, doktor hataları gibi nedenler sayılabilir[Kulaksızoğlu, 2003:63].

2.2.3. Doğum sonrası oluşan nedenler

Enfeksiyona maruz kalma, çocuğun geçirdiği hastalıklar (menenjit, beyin iltihabı..vb), hastalıklarda yanlış ve geç müdahale, beslenme bozuklukları, kazalar, travmalar, çocuk istismarı, yetersiz çevre koşulları vs. nedenler arasında sayılabilir[a.g.e., s:63].

2.3. Zihinsel Engelliliğin Sınıflandırılması

Zihinsel engelli çocuklar homojen bir grup değildir. Kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar gösterirler. Bu nedenle geri zekalı çocukların sınıflandırılmasına gereksinim duyulmaktadır. Zihinsel engelli çocukların ilk olarak sınıflandırılma girişimi 1921 yılında AAMD tarafından yapılmıştır[Özsoy, 1992: 155]. Ülkemizde 2916 sayılı özel eğitim kanununa göre çıkarılan yönetmelikte özel eğitime muhtaç çocuklar özür tür ve derecelerine göre sınıflandırılmaktadır.

- Bedensel Engelliler
- Zihinsel engelliler
- Ruhsal engelliler

Yukarıda ana başlıkları belirtilen engelli grupları kendi içlerinde engellilik durumları ve çeşitli bilim dallarının çalışma, ilgi alanları göz önüne alınarak alt başlıklara ayrılabilirler[Yaman, 2004].

Zihinsel engelli çocukların Eğitim bilimleri açısından sınıflandırılması aşağıdaki gibidir.

2.3.1. IQ 70-55 Hafif Derecede Zihinsel Engellilik (Eğitilebilir)

Grubun %85'ini oluştururlar. Ağır öğrenen çocuk olarak tanınırlar. Yaştlarından iki, üç yıl geridirler. Okuma, yazma ve matematik gibi temel akademik becerileri öğrenebilirler. Ayrıca öz bakım davranışlarını da kazanabilirler.Yetişkinlik dönemlerinde kısmen geçimlerini sağlayabilecek bir iş becerisi kazanabilirler. Bu derecede eğitilebilir zeka özüne sahip bireyleri eğitmek için Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ilkokullar açılmıştır[Tanaydı, 1988: 27].

2.3.2. IQ 55-35 Orta Derecede Zihinsel Engellilik (Öğretilebilir)

Bu grup tüm zeka özürlülerin % 10'unu oluşturur. Bu çocuklar okula gitmeden de iletişim kurmayı becerebilirler fakat sosyal kuralları öğrenemezler. Öğretilebilir derecede zeka özüne sahip çocukların eğitimi için Mili Eğitime bağlı okullar açılmıştır. Özel sınıflarda, özel eğitimle ilkokul 3. sınıf seviyesine gelebilirler. Büyüklerin desteği ile basit bir işte çalıp geçimlerini sağlaya bilirler[a.g.e., s:28].

2.3.3. IQ 35-25 Ağır Derecede Zihinsel Engellilik

Tüm grubun %3-4 'ünü oluştururlar. Kendi gereksinimlerini karşılayabilecek kadar yetiştirilirler. Motor gelişimleri çok zayıftır. Tehlikelerden korunabilirler. Cümle kurarak konuşabilirler. Öğrenme yaşları3-6 arasında olduğu için okuma-yazma öğrenemezler. IQ 35'in altındadır. Tam bağımlı çocuklardır. Ağır nörolojik, motor, duysal ve bedensel bozuklukları vardır. Sürekli bakım altında tutulmaları gerekir[http://www.eczanemonline.com.tr/zihin_yeters.shm/ 15.04.2003].

2.3.4. IQ 25 ve Aşağı Çok Ağır Derecede Zihinsel Engellilik

Tüm grubun % 2'sini oluşturur. Bu çocukların üzerinde yetişkinlerin sürekli denetimi gereklidir. Duyusal motor işlevlerde çok az gelişme göstererek yürümeyi ve ilkel

düzeyde konuşmayı öğrenebilirler. Sık sık doktor kontrolüne ihtiyaç duyarlar. Çocukluk çağlarında ölüm oranları çoktur[Tanaydı, 1988: 29].

2.4. Zihinsel Engelli Çocukların Özellikleri

- Bedeni gelişimleri geridir.
- Bazı zeka geriliklerinde tipik bedensel özellikler vardır.
- Yaşıtlarına göre daha sık hasta olurlar, çeşitli sağlık sorunları vardır.
- Görme ve işitme gibi ek özörlere sık rastlanır.
- Kaba ve ince motor da belirgin gerilik söz konusudur.
- Akademik kavramları geç ve güç öğrenirler.
- Fazla tekrarlarla öğrenebilirler.
- Dikkatleri, ilgileri kısa süreli ve dağınıktır.
- Soyut kavramları çok geç ve güç öğrenirler.
- Zaman kavramı geç ve güç öğrenilir.
- Konuşmaya geç başlarlar, genellikle basit cümleli konuşurlar, konuşmaları net değildir.
- Genelleme yapamazlar.
- Bilgi aktarımı yoktur.
- Yeni duruma uyumları güçtür.
- Kendilerinden küçüklerle arkadaşlığı yeğlerler.
- Çok çabuk unutulurlar, bellekleri zayıftır.
- Yakın gelecekle ilgilidirler.
- Algı, kavram ve tepkileri basittir.
- Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edemezler.
- Yakın çevreleri ile kolay dostluk kuramazlar.
- Oyun ve toplum ve görgü kurallarına uymada güçlük çekerler.
- Sosyal aktivitelere ilgileri azdır.
- Sosyal ilişkilerinde kendilerini gruba kabul ettirecek becerileri yoktur.
- Kendilerine güvenleri yoktur, bağımsız hareketten çekinirler.
- Kolayca cesaretleri kırılır, sorumluluk alamazlar.

- Amaca ulaşmak için fazla çaba sarf etmezler.
- Yaşıtları gibi iş başarma ve iş sahibi olmayı isterler.
- Pek çok işi başarabilir ve meslek sahibi olabilirler.
- Bir işi öğrenirken parçadan bütüne giderek öğrenirler.
- İşlerine bağlıdırlar.
- Başarmaktan büyük zevk alırlar.
- Monoton işleri yapmaktan zevk alırlar.
- Yavaş düşünür, algılar ve uygularlar.
- İşe başlatılmaları uzun zaman ve sabır ister.
- Çok basit anlatımlar yapılması gerekir.
- Başarısız olduklarında hemen kendilerine olan güvenlerini yitirirler.
- Aileler sosyo-ekonomik ve kültürel yönden farklılık taşımaz[Çağlar, 1974: 93 Enç,1975: 253].

2.5. Zihinsel Engelin Tedavisi

Beyin dokusu, diğer organ ve dokular gibi onarılamaz. Onun için zihinsel engelliliğin tedavisi yoktur. Enzim ve iç salgıbezlerinden kaynaklanan zihinsel engellilik erken önlem alınırca zekanın gerilemesi önlenmektedir. Şimdilik zihinsel engelli çocuklara yapılabilecek en büyük yardım, onların özel eğitim almalarını sağlamaktır. Bu çocukların eğitimi çok yavaş ilerleyen, büyük sabır ve emek isteyen bir süreçtir. Özel eğitimciler, pedagoğ ve psikoloğlar tarafından verilen eğitimde asıl önemli olan bu eğitimin ailede sürdürülmesidir. Bu özel eğitimden mucize beklenmemesi gerekir. Bazen ebeveyn yıllar sonra çocuğın büyük bir gelişimi aniden göstereceğini veya bu açığını kapatarak yaşıtlarına yetişeceğini umurlar. Bu hiçbir zaman gerçekleşmez. Ama her çocuk kendi sınırları içinde ağırda olsa belli bir gelişme gösterir. Bu çocukların aldıkları akademik eğitime ek olarak günlük yaşam becerilerini kazandırıcı, özgüven arttırıcı, kendini ifade ettirmeye yönlendirici konuları içeren psikoterapiler yararlıdır. Oyun terapileri ve grup oyunları çocuğın gelişimine büyük katkı sağlar [http://www.eczanemonline.com.tr/zihin_yeters.shm/ 15.04.2003].

2.6. Zihinsel Engellilerde Özel Eğitim

Özel Eğitim ile ilgili araştırmacıların yaptığı birçok tanım vardır. Bunların bazıları şunlardır.

Özel eğitim bedensel, duygusal, iletişimsel, zihinsel ve sosyal gelişimlerdeki özellikleri nedeniyle normal eğitimden yararlanamayan bireylere özel yetişmiş elemanlar tarafından bir ekip çalışması anlayışıyla ve özel müfredat, farklı metot veya özel eğitim materyalleri kullanılarak verilen eğitimdir[Dunn, 1973: 3]. Beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal çocukların gelişim ve özelliklerinden ayrılan çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmalar özel eğitimdir[Özsoy, 1971]. Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerini sağlamak üzere özel eğitim almış personel, geliştirilmiş eğitim programları, yöntemleri ve araç gereçlerle uygun ortamlarda sürdürülen eğitime Özel Eğitim denir[T.C. Milli Eğt. Bak.,1993].

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca belirlenen Standart kurallarda devletlerin engellilere bir bütün halinde ve herkesle aynı haklara sahip olacak şekilde eğitim verilmesini kabul etmeleri ve engellilerin milli eğitim sistemlerinin ayrılmaz bir parçası olmasını garanti altına almalarının gereği belirtilmektedir[T.C. Özürlüler Dairesi Başkanlığı,1999].

Zihinsel engelli çocuklara verilen eğitim hizmetleri eğitilebilir ve öğretilir düzeydeki zihin engellilerin yeterlilikleri dikkate alınarak planlanmakta ve yürütülmektedir. Zihinsel engellilerin okul öncesi eğitime alınmalarına özen gösterilmektedir.

Eğitilebilir zihinsel engellilerin ilköğretimlerini kaynaştırmanın çeşitli yöntemlerini uygulayarak normal okullarda tamamlamaları teşvik edilmektedir. Meslek okulları sekiz yıllık zorunlu eğitimlerini tamamlayan eğitilebilir düzeydeki zihinsel engellilere hizmet verecek şekilde planlanacaktır. Bu okullarda temel mesleki becerileri kazandırmaya yönelik meslek derslerinin yanında öğrencilerin düzeyine uygun genel kültür dersleri de verilmektedir.

Öğretilbilir düzeyde zihinsel engeli bulunan çocuklar, özel eğitim okullarında eğitime alınmaktadır. 6-14 yaş arası çocukların eğitim gördüğü eğitim uygulama okullarında ilköğretim okulu seviyesinin altında eğitim yapılmakta olup çocukların hayatlarını bağımsız olarak sürdürebilmelerine yönelik temel becerileri kazanmalarına yardımcı olacak programlar uygulanmaktadır. 16 yaş üzerindeki yetişkin zihinsel engelliler ise bir iş veya mesleğin temel becerilerini kazandırmak amacıyla açılmış bulunan mesleki eğitim merkezlerine devam etmektedirler[Karatepe, 1986: 4].

Özürlü çocukların normal gelişimde gösterdikleri yetersizlik sosyal ilişkilerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Arkadaşlık kurmak, bir gruba dahil olmak her bireyin sosyal ihtiyacıdır. İletişim becerilerindeki bu yetersizlik özürlü çocukların bu sosyal ihtiyacını karşılamada sorun yaratmaktadır. Bu da onları yalnızlığa itip içe dönük bir kişilik geliştirmelerine neden olur. Engelli çocuklarda karşılıklı etkileşim için gerekli olan sosyal becerilerin kazanılması ise çoğunlukla okulda grup yaşantısı yolu ile olmaktadır[Dermott, 1970: 72].

Her çocuğun birbirinden farklı olduğu ve bu nedenle de eğitimin bireysel temelli olmasının gerekliliği, çağdaş eğitim anlayışının özünü oluşturmaktadır. Yıllarca vurgulanan normal eğitim-özel eğitim gibi yapılan ayırım özel eğitim gereksinimi olan bireylerin normal bireyler ve engelli bireyler diye iki kutba ayrılmasına neden olmuştur. Özel gereksinimi olan çocuklar için özel eğitim anlayışı normaldir, fakat çocukları etkileyerek bir mıknaatısın farklı iki kutbu gibi göstermek yanlıştır. Tarihe bir göz attığımızda özel eğitime gereksinim duyan çocukların ulaşabilecekleri en üst performansa ulaştırılmaları görüşünün çok yeni olduğu ve özel eğitim konusunda benimsenen eğitsel yaklaşımlara çok zor ulaşıldığını görürüz[Kulaksızoğlu, 2003:57].

2.6.1. Özel eğitimin tarihçesi:

Özel eğitimin tarihçesi çok eski zamanlara dayanmaktadır.

2.6.1.1. Büyük dinlerin öncesine dayanan dönem:

Tek tanrılı büyük dinlerin ortaya çıkmasına kadar geçen çok uzun bir dönemde normal insanlardan farklı doğan bebekler veya normal gelişim göstermeyen çocuklar ya öldürülmüş ya da kaderine terk edilmiştir[Kulaksızoğlu, 2003: 58].

2.6.1.2. Büyük dinlerin yayıldığı dönem:

Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi büyük dinlerin ortaya çıkması ve yayılması ile birlikte farklı özellikler taşıyan, engelli bireylere acınarak yaklaşmış ve bu bireyler korunmaya alınmıştır. Bu yaklaşımın arkasında daha çok sevap kazanmak veya günah işlemek duygusu yatmaktadır[Kulaksızoğlu, 2003: 58].

2.6.1.3. Enstitüleşme dönemi:

18. ve 19. yüzyıllarda özel eğitim kavramının oluşmaya başladığı söylenebilir ve çeşitli bireysel çalışmalar yapılmıştır. Jean Marc Gaspard Itard zihinsel engelli çocuklarla ilk bireysel çalışmayı başlattığı söylenmektedir. Itard ormanda bulunduğu 12 yaşındaki zihinsel engelli bir çocuğu eğitmeye çalışmıştır. Thomas Hopkins Gallaudet sağırılar için ilk defa parmak alfabesini geliştirmiştir. Louis Braille kabartılmış altı nokta esasına dayanan bir alfabe geliştirmiştir. Braille kendisinde kördür ve bulmuş olduğu alfabe kısaca dokunarak okuma sistemidir. Maria Montessori yapılandırılmış eğitim materyallerini ilk defa zihinsel engelli çocukların eğitimi geliştirmiştir. Bu materyal beş duyuya hitap ederek çocukların daha kolay öğrenmelerini sağlamaktadır. Alfred Binet zekanın ölçülebileceğini savunarak ilk defa zeka testi hazırlamıştır. Yapılan bireysel çalışmalara paralel olarak özel eğitim veren okullar açılmaya başlanmıştır. 1860 yılında Amerika da zihinsel engelliler için okullar açılmıştır[Kulaksızoğlu, 2003: 59].

2.6.1.4. Kaynaştırma (entegrasyon) dönemi

Özel eğitime gerek duyan engelli bireylerle engelli olmayan bireylerin aynı ortamda eğitim görmesidir. İlk kaynaştırma çalışmalarının çok bilinçli olarak yapıldığı söylenemez. Bunlar daha çok devlet okullarında açılan özel sınıflar şeklindedir. 1896 yılında ABD’de bir devlet okulunda zihinsel engelliler için özel bir sınıf açılmıştır. 1960’lardan sonra özel eğitime gerek duyan bireylerin bir arada eğitme

görüŖü hakim olmuŖtur. Günümüzde kaynaŖtırma anlayıŖıyla birlikte engelli bireyler için sosyal yaŖam ve öğrenme çevrelerini mümkün olduğunca normal hayat koŖullarına ulaŖacakları bir çevre haline getirmek eğitimin en önemli hedefi haline gelmiŖtir [Kulaksızoğlu, 2003: 59].

2.6.2. Türkiye de özel eğitimin tarihçesi:

Özel eğitim gerektiren bireylerin toplumdaki dağılımları toplumların geliŖmiŖlik düzeyine bağlı olarak % 8-14 arasında deđiŖen bir oranda görüldüğü söylenebilir. Ülkemiz için bu oran % 12-14 olarak düşünölmektedir. Özel eğitim gerektiren çocukların okullaŖma oranı ise %3 civarındadır[T.C. BaŖbakanlıđı Özürlüler İdaresi BaŖkanlıđı,1999].

Türkiye de özel eğitimin tarihçesi çok eskilere dayanmaktadır. Osmanlı dönemindeki Enderun mekteplerinin dünyada üstün zekalı çocukların eğitimleri açısından en eski örnek olduğu söylenmektedir. 1889 yılında ilk olarak Grati isminde bir kiŖi İstanbul Ticaret Mektebi içerisinde sağırlar okulu açılmasını sađlamıŖtır[Kulaksızoğlu, 2003:60]. 1952-1953 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü ilk olarak özel eğitim Ŗubesini açmıŖtır. Aynı yılda Ankarada Yeni Turan ve Hıdırlıktepe ilkokullarında zihinsel engellilere özel sınıf açılarak eğitime baŖlanmıŖtır[Enç, 1975: 248]. 1950 yılına kadar bu özel okullar sağlık ve sosyal yardım bakanlığına bağlı iken daha sonra milli eğitim bakanlığına bađlanmıŖtır. Önceleri bakanlık içerisinde küçük bir birimden çalıŖmalar yürütölmürken 1980 yılında özel eğitim genel müdürlüğü 1983'te ise özel eğitim ve rehberlik dairesi baŖkalıđına dönüŖerek görev ve yetkileri geniŖletilmiŖtir.1992 yılında ise özel eğitim rehberlik ve danıŖma hizmetleri genel müdürlüğü kurularak bütün hizmetler buradan yürütölmeye baŖlanmıŖtır[Kulaksızoğlu, 2003: 62].

Milli eğitimdeki merkez örgütün çalıŖmaları ile illerdeki il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesindeki özel eğitim konusıyla ilgili birimler bu hizmeti ülke bazında yürötmeye çalıŖmaktadırlar. Bu çalıŖmaları Ŗu ana baŖlıklarda toplayabiliriz. Engelli çocukların erken tanısı (rehberlik ve araŖtırma merkezlerince yürütölen), engelli çocuklara eğitim veren okullar veya özel sınıflar açma, meslek kazandıran iŖ okulları açma, üstün çocuklara yurt içi ve dıŖı eğitim olanağı sağlama, okullardaki özel eğitim

öğretmenlerine hizmet içi eğitimi vererek öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlama gibi. Ayrıca Başbakanlığa bağlı olarak çalışan Özürlüler İdaresi Başkanlığı da engellilere yönelik çalışmalar yapmaktadır. Üniversitelerde bu alanda çalışmalar yapmaktadır (Anadolu, Hacettepe, Ankara, İzzet Baysal Ün. gibi). Bu üniversiteler özel eğitim veren okullara uzman kadro yetiştirmektedirler[Kulaksızoğlu, 2003: 62].

2.7. Özel Eğitimin İlkeleri

Özel eğitimin amaçlarının gerçekleştirilebilmesi, başarıya ulaşabilmesi bazı ilkelerin bilinmesi ve dikkatle ele alınmasına bağlıdır. Bu ilkelerden bazıları şunlardır.

- Her çocuğun eğitim hakkı vardır. Çocukları hiçbir ayırım yapmaksızın, onları çocuk olarak kabul etmek ve eğitim haklarını teslim etmek gerekir.
- Özel eğitim genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Farklı olan tarafı özürlü çocuğun ihtiyacına uygun gelecek yöntem ve araçlardır.
- Özel eğitime muhtaç her çocuk, özür ve türüne bakılmaksızın özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- Özel eğitimde bireysellik esastır.
- Özel eğitime muhtaç çocukların mümkün mertebe akranları ile aynı ortamda eğitimmeleri gerekir. Böylelikle özürlü bireyler normal bireylerle bir arada yaşamayı öğrenirler.
- Özel eğitimde erkenlik esastır. Bireyin özrünün erken farkına varılması, tanının erken konması ve eğitime erken başlanması bireyin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.
- Özel eğitimde hizmeti ayağa götürmek esastır.
- Özel eğitimde süreklilik esastır.
- Özel eğitimde işbirliği ve eşgüdüm esastır. Özel eğitim pek çok bilim dalını ilgilendiren bir alandır. Bunlar arasında işbirliği ve eşgüdüm olmadığı zaman bazen gereksiz tekrarlar yapılmaktadır.
- Özel eğitimde tek elden planlama ve yürütme esastır[Özsoy, 1992: 15].

2.8. Özel Eğitimde Erken Eğitim

Erken eğitim programlarının ortak amacı, gelişimsel geriliği önlemek ve çocuğun Her yıl ülkemizde birçok bebek zihinsel engelli olarak doğmaktadır. Birçok aile gerek yoksulluktan gerekse bilinçsiz olmalarından dolayı çocuklarını okul çağına gelene kadar evde tutmakta ve evde bakım dışında hizmet vermemektedir. Bunun içinde okul çağına gelen çocuk okula gittiğinde eğitimlerinde zorluklarla karşılaşmaktadır[Sucuoğlu, 1997].

davranışlarında, yakın çevresiyle ilişkilerinde doğrudan değişiklikler ortaya çıkarmaktır. Erken eğitim programlarının en temel yararlarından biri anne babaların engelli olduğunu öğrendiği çocuklarının temel gereksinimlerinin ne olduğunu, çocukla nasıl iletişim kurulması gerektiğini öğrenmesidir. Ayrıca erken eğitim programlarında çocukların gelişimlerinin hızlandığı ve yaşlarıyla aralarındaki farkın azaldığı, özellikle bilişsel, sosyal ve dil becerilerinde artma olduğu birçok araştırma sonucu belirtilmektedir [Sucuoğlu, 1998: 11].

Engelli çocuklar için geliştirilen erken eğitim programlarının tarihsel gelişiminde öncelikle çocuğun gelişimini merkez alan programların kullanıldığı görülmüştür. 1960'lı yıllarda, ailelerin eğitim çalışmalarında yalnızca aracı rolü oynamaları beklenmiş, ailelere ve çocuklara ayrı ayrı hizmet verilmiştir. Ailelere verilen eğitimde danışmanlık teknikleri kullanılarak ailenin çocuğunu kabullenip duruma uyum sağlamasına yardımcı olunmuştur. Çocuklara verilen hizmetler ise doğrudan çocuğun eğitimi ve gelişimini sağlamaya yönelik olmuştur. 1986 yılında doğumdan 3 yaşa kadar olan engelli bebeklerin ve ailelerinin gereksinimlerine yönelik programların hazırlanması zorunluluk haline getirilmiş, engelli çocukların tanınmasından hemen sonra çocuğun aile çevresi içinde eğitime alınması kararlaştırılmıştır[Ceber, 1998].

2.9. Zihinsel Engelliler Öğretim Yöntemleri

Zihin engellilere bağımsız yaşam becerilerinin kazandırılmasında etkin ve güvenilir öğretim yöntemleri arayışları sürmektedir. Ancak uygulamada uygulamalı davranış analizi yaklaşımı geniş kabul görmektedir. Uygulamalı davranış analizi, öğrencide

istenilen davranışı sağlayabilmek için davranış öncesi ve sonrası uyarıların, yani çevrenin, sistematik olarak düzenlenmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu düzenleme yapılırken dış uyarıların öğrenmeyi nasıl etkilediğini ortaya koyan davranışçı yaklaşımın öngördüğü açıklamalardan hareket edilir. Temel alınan bu felsefe ve yaklaşım içerisinde, uygulamada çeşitli öğretim etkinliklerine yer verilmektedir. Bunları altı başlık altında toplamak mümkündür[Kulaksızoğlu, 2003: 253].

1. Öğretilecek davranış yada becerinin analiz edilmesi ve tanımlanması,
2. Öğrencinin beceride yapabildiklerinin sürekli ve doğrudan ölçülmesi,
3. Öğretim süresince öğrencinin aktif olması için fırsatlar sağlanması,
4. Öğrenci davranışlarına anında ve sistematik dönütler verilmesi,
5. Öğrenci davranışlarının uyarılarla kontrolü süresince öğretim amaçlı ipuçlarından doğal olarak ortaya çıkan uyarılara geçişin sağlanması,
6. Yeni öğrenilen becerilerin yeni durum ve ortamlarda yerine getirilmesini sağlamak için genelleme stratejilerinin uygulanması

3. ZİHİNSEL ENGELLİLERDE BEDEN EĞİTİMİ

3.1. Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi

Sportif aktivitelere katılan birey bir araya gelerek bir gruba ait olma, paylaşma, işbirliği duygularını yaşayarak olumsuz duygularından kurtulur, engelli bireyleri gözleyerek kendine karşı olumlu tutum geliştirir. Sportif aktiviteler yolu ile bireyin çevresi genişler ve daha anlamlı bir yaşam sürme şansı yakalar. Spor kişilere özrü ile başa çıkmasını ve özrünü hafifletmesini öğreten, kas ve sinir sistemini, zihinsel reaksiyonlarını, vücudun fizyolojik ve metabolik gelişimini destekleyen bir araçtır[Brouwer, 1997].

Zihinsel engelli çocukların bedensel hareketlerinde, büyük ve küçük adalelerin kullanılmasında gerilik görülmektedir. Bunun sebebini de sadece zihni gerilik olarak kabul etmek hata olur. Çünkü zihinsel engelli çocuklar bu yeteneklerini geliştirmek için gerekli pratiklerden mahrum edilmektedir[Eliot, 1964].

Sportif aktivitelere katılımın, zihinsel engelli bireyler üzerinde yarattığı olumlu psikolojik, sosyal ve motor alanlardaki etkiler göz önüne alınacak olursa sportif çalışmaların sadece spor karşılaşmalarına yönelik değil, rekreasyona yönelik olarak düşünülmesi ve uygulanması gereği ortaya çıkmaktadır. Ancak bu şekilde düşünülürse tüm çocukların sportif etkinliklere katılımı ve gelişimsel kazançlar elde etmeleri sağlanabilir[Kalyon, 1995].

Topluma uyum bozukluğu olan engelli için spor yalnızca bedensel bir uğraş görevi görmez aynı zamanda onun toplum içinde uyumlu bir kişi haline gelmesini sağlar. Ayrıca kendi yetenek ve becerilerine olan inancını artırır[Shephard, 1991: 51].

Dikkatlice planlanmış fizik egzersizleri veya spor programları bu kimselerin başarıyı tatmalarına yardımcı olur. Aynı zamanda bu tür programların zaten sahip olduğu birçok tabii özellik, zihinsel özürülülerin çevreye olan uyumlarının sağlanmasında daha gerçekçi tedavi veya rehabilitasyon stratejileri olarak kullanılabilir[Gençöz, 1990].

Zihinsel engelli çocuklarla çalışırken önce bireysel değer duygusunun geliştirilmesi gerekir. Çocuk "Bana ihtiyaç var, ben isteniyorum, ben seviliyorum" şeklinde düşünmelidir. Bu duygunun etkili bir şekilde geliştirilmesi çocuk ile eğitici arasında

önemli duygusal ve tepkisel ilişkinin doğmasına neden olur. Bu olumlu düşünce ve yaklaşım ile çocuğun hareket deneyimleri ile bireysel potansiyeli ortaya çıkarılabilir. Amaçlı ve anlamlı biçimde düzenlenen hareket eğitimi programları çocuğun duygusal, toplumsal ve psikosomatik yönlerini etkiler. Hareket kavramı, spor, oyun, dans, alıştırma ve keşfedici hareketleri kapsar. Kısacası tüm insan hareketleri bu anlamdadır. Hareketler yolu ile elde edilen bu deneyimler kendi başlarına bir amaç değil büyüme ve gelişmede sürekli ve etkili temel bir araç olarak düşünülmelidir [<http://www.dostyaşam.org/bülten.htm/> 15.05.2004].

Zihinsel engelli çocuklarda büyüme ve gelişmeyi etkileyen önemli eğitsel yardımlardan biri de hareket deneyimlerinin kazandırıldığı beden eğitimi programlarıdır. Beden eğitimi programları, bireyin gereksinimlerine, gelişimsel özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Beden eğitimi programlarının en önemli hedefi bireyin kendine güvenmesine ve kendini tanımasına yardımcı olmaktır[Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1999]. Bu programların uygulanmasında pek çok güçlükler ile karşılaşılabilir. Uygun bir salonun bulunmayışı, yetersiz aletler, bu konuda yetişmiş bir öğretmenin bulunamayışı gibi nedenler ile bu tip etkinliklere etkin katılım sağlanamayabilir. Tüm güçlüklerle rağmen çocukların genel gelişimine büyük katkılarına inandığımız beden eğitimi programlarının mutlaka uygulanması gerekmektedir. Bu programlar sırasında çocuk, program, eğitici konularında sürekli değerlendirmeler yapılarak, etkili programların ve tekniklerin ortaya çıkarılması mümkündür. Öğretmenler çocuk ile sıcak ilişki kurup onlara güven verecek şekilde tepkilerini ayarlamalı, çalışmalar sırasında çocukların kendi vücut parçalarını tanımalarına yardımcı olmalıdırlar. Ayrıca çocuklarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak, hareketler basitten zora, oyun düzeninden kurallı hareketlere doğru düzenlenmelidir. Öğretmen hareketler sırasında çok iyi model olmalıdır. Kısa komutlar vererek ve sinyal araçlarından yararlanarak hareketin başlangıç ve bitiş noktalarını belirtmelidir. Yapılacak olan hareketleri çocuklara önceden göstermelidir. Bunun sebebi zihinsel engelli çocukların soyut kavramlarının az olmasıdır. Hareket öğretimi sırasında öğretmen, çocuğun emniyetini sağlamalı, fiziksel olarak yakın olmalı, çocuğu cesaretlendirmeli ve hareketin sonunda çocuğu ödüllendirmelidir [<http://www.dostyaşam.org/bülten.htm/> 15.05.2004].

3.2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocuklarla Dersleri İşlerken Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

1. Öğretilecek her becerinin kesin, basit ve kısa talimatlarla öğretilmesi gerekir.
2. Alışılmamış kelimeler veya tabirler kullanmaktan kaçınılmalıdır. Zihinsel engelli çocukların kelime hazneleri kısıtlı olduğu için mümkün olduğu kadar sade ve basit Türkçe kullanılmalı. Ses tonumuzu da çocukları etkileyecek şekilde ayarlamalıyız.
3. Zihinsel Engelli çocukların bilgi depolama yetenekleri sınırlı olduğu için her yeni talimatı öğrenmek ve uygulayabilmek için daha fazla zamana ihtiyaçları vardır. Her biri için bu yeterli zaman tanınmalıdır.
4. Öğrenilen talimatların ve becerilerin sık sık tekrarlanarak bilgilerinin tazelenmesi gerekir. Çok pratik yapmak çocukların becerilerini daha fazla geliştirecektir.
5. Yapılacak hareketlerin seçiminde öğrencilerin sevdikleri çalışmalar göz önünde bulundurulmalıdır.
6. Derslerin daha ilgi çekici ve başarılı olması için eğitsel oyunlar oynatılmalı.
7. Dersleri Monotonluktan çıkarmak için aletler (top, minder, çember...) kullanılmalı.
8. Çocuklarının bedenini zor hareketlere hazırlamak için ısınma hareketleri yapılmalı.
9. Dersin sonunda dinlenmeye de vakit ayrılmalı[Türkömer, 1994: 5].

3.3. Beden Eğitimi Programının Aşamaları

3.3.1. Harekete sürükleyici etkinlikler

Çalışmalara genellikle harekete sürükleyici etkinlikler ile başlanır. Yürüme, koşma, sıçrama gibi zindelik verici hoş giden aktiviteler yapılır. Uygun vücut tutuluşu ve doğru hareket yeteneği kazanılan bu hareketler, mümkün olduğu kadar çeşitli olmalıdır. Aynı zamanda çalışmanın bu aşamasında neşeli bir atmosfer ve canlılık olmalıdır. Bu aşamayı takiben işlevsel egzersizler yaptırılmalıdır[Kulaksızoğlu, 2003: 255].

3.3.2. İşlevsel egzersizler

İşlevsel egzersizler eklemleri hareketlendirme, kasları güçlendirme için yapılan hareketlerdir. Öğretmen hareketlerin amaca ulaşması için kontrollü olmalı ve hareketlerin canlı bir biçimde yapılmasını sağlamalıdır. Hareketler sırasında eller, kollar, omuzlar, bel, kalça, bacaklar, ayak bilekleri ve ayaklar çalıştırılmalıdır.

Hareketlerde eklemleri çalıştırmanın yanı sıra esnekliğe de yer verilmesi gerekir. Hareketler taklidi yaptırılabilir. Ayrıca çeşitli küçük aletler de kullanılabilir. Hareket dizileri program boyunca basitten, zora doğru seçilir. Hareket dizileri farklı vücut parçalarına ait olabilir. Çocuklar bir diziyi iyice öğrendikten sonra diğer bir diziyeye geçilebilir[Güven, 1993].

3.3.3.Grup etkinlikleri

Grup etkinlikleri çalışmanın en önemli aşamasıdır. Çocukların yaş düzeyleri, gelişimsel özellikleri göz önüne alınarak, gelişimi destekleyen ve oldukça fazla beceriyi içeren çalışmalar planlanabilir. Bu bölümde yaş ve gelişimsel düzeye uygun olarak beden eğitiminin herhangi bir dalı ile ilgili uygulamalar yaptırılabilir[Kulaksızoğlu, 2003: 255].

Yeteneklerine ve gelişimsel özelliklerine göre çocuklar gruplara ayrılır. Yeteneklerde farklılık bile olsa öğretmen alt ve üst düzeylerde hareket yaptırabilir. Çalışmalar sırasında gelişmiş çocuklar diğerlerine yardımcı olabilirler. Böylece çocuklara işbirliği yapmaları için fırsat tanınır[<http://www.dostyaşam.org/bülten.htm/> 15.05.2004].

Ayrıca, öğretmen hareketler sırasında çocuklara başarılı olduklarını sık sık hissettirmelidir. Genel olarak grup etkinliklerinin avantajları şunlardır. Hareketlerde çeşitlilik vardır. Sınırlı araçlardan en iyi şekilde yararlanır, çocuklara daha çok alıştırma olanağı verilir. Çalışmalarda grup ne kadar küçük olursa çalışma da o ölçüde başarılı olur [Kulaksızoğlu, 2003: 255].

3.4. Zihinsel Engellilerin Beden Eğitimi Programlarının İçeriği

Temel duruşlar	Denge aleti üzerinde hareketler
Çeşitli şekillerde yürümelemler	Kasa kullanarak yapılan hareketler
Farklı yönlere koşular	Top oyunları
Sıçramalar	Çemberle yapılan hareketler
Taklidi hareketler	İple yapılan hareketler
Minder hareketleri	Bahçe oyunları[M.E. Müfredat Programı, 2003]

3.5. Sporun Zihinsel Engelli Çocuklara Sağhyacağı Sosyal ve Psikolojik Faydalar

Özürlünün kendi yetenek ve becerilerine olan güveni artırır, özgüveninin gelişmesini sağlar[Shephard, 199: 51].

Topluma uyum bozukluğu olan özürlü için spor yalnızca bedensel bir uğraş görevi görmez aynı zamanda onun toplum içinde yeniden uyumlu bir kişi haline gelmesini sağlar[Goodling, 1987].

Kişiyi içinde bulunduğu engel durumu dolayısıyla yaşadığı ruhi tatminsizlik ve psişik gerginliğin doğurduğu depresyonun etkilerinden korur veya bunların etkilerini azaltır[Külahçı, 1993]

Özrü sebebiyle bazı ruhi semptomlar gösteren özürlünün kendini toplumdan soyutlamasını engeller. Özürlüyü hayata bağlar, ona yaşama sevinci kazandırır, özrüne rağmen hayatı olduğu gibi kabul etmesini öğrenir[Goodling, 1987].

Özürlü insanın gerek özürleri dolayısıyla içinde buldukları olumsuz ruh halini ve gerekse toplumun kendilerine karşı olan tavırlarının doğal sonucunda ortaya çıkan saldırganlık, öfke ve kıskançlık gibi duygularını kontrol etmelerini ve toplum tarafından geçerli sayılan bir biçimde üzerlerindeki duygusal enerjiden kurtulmalarını sağlar[Bender, 1984].

Zeka özürlü bireyler, kendi yeteneklerinin farkına varma, kendini bir birey olarak diğerlerinden ayıran özelliklerini keşfetme yönünden, daha geç uyanışlar

gösterir.Özürlülerin bu özellikleri nedeniyle bağımlı davranışlarından kurtulmaları daha uzun zaman alır[Kulaksızoğlu, 2003: 247].

3.6. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okullarında Engelliler Alanına Yönelik Derslerin Mevcut Durumu

Beden eğitimi öğretmeni yetiştiren yüksekokullarda “Engellilerde Spor” isimli derslerin başlangıcının 1988-1989 yıllarında Hacettepe Üniversitesi spor teknolojisi yüksek okulu ve Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okuluna dayanmaktadır. Şu anda programında engelliler alanına yönelik dersler bulunan yüksekokulların % 65’inde engelliler alanına yönelik dersler 1992-1997 yılları arasında başlatılmıştır[T.C.Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1999: 465].

Yapılan araştırmalara göre, Ülkemizde beden eğitimi öğretmeni yetiştiren yüksekokulların % 56’nda engelliler alanına yönelik dersler okutulmaktadır. Ancak programında engelliler alanına yönelik ders bulunan yüksekokulların % 85’nde tek ders olarak “Engelliler Spor Eğitimi” adı altında, % 10’da iki ders olarak “Engelliler Spor Eğitimi Engelliler psikolojisi” adı altında, % 5’nde ise dört yarı yılı kapsayan ve beş ayrı dersten oluşan yardımcı alan dersi olarak yer almaktadır. Bununla birlikte programında engelliler alanına yönelik ders bulunan yüksek okulların bu dersler % 55’nde zorunlu, % 35’nde seçmeli ders statüsündedir ve sadece % 20’sinin programında uygulamalı olarak yer almaktadır[Özer, 1998: 33].

Yüksek Öğrenim Kurulu Başkanlığının 17/06/1988 gün ve 12575 sayılı yazıları ile Beden Eğitimi Öğretmenliği “Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor” 3 kredilik teorik zorunlu ders olarak yer almıştır.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri en az 12 kredilik engellilerde spor eğitimi alanında ders alarak öğretmenlik programından mezun olan öğrencilerin hem normal gelişim gösteren çocukların hem de engelli çocukların devam ettiği okullarda öğretmenlik yapabilecek düzeyde olabilecekleri düşünülebilmektedir[T.C. Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1999: 465].

3.7.Zihinsel Engelliler Spor Programı

Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu Zihinsel Engelliler Spor Eğitimi ve Yarışmalarında Uluslararası Özel Olimpiyat programını uygular. Zihinsel Engelliler için aşağıdaki spor dallarında eğitim uygulanması ve yarışmalar düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Atletizm (Koşu, Atlama ve Atmalar)	Voleybol
Yüzme	Jimnastik
Basketbol	Kar kayağı
Futbol	Binicilik

Bu spor dallarındaki eğitim ve yarışmalarda Uluslararası Spor Federasyonlarının kuralları geçerlidir. Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu her ikisi de uluslararası Zihinsel Engelliler Spor Organizasyonları Olan Special Olympics International ve INAS_FMH'nin üyesidir. Bu iki organizasyonun düzenledikleri uluslar arası yarışmalarda Türkiye'yi temsil edecek sporcular federasyon tarafından tespit edilir. Federasyon Zihinsel Engelli sporcular için her iki yılda bir Türkiye çapında ulusal yarışmalar, her yıl ise bir veya birkaç spor dalında bölgesel yarışmalar düzenler. Yarışmalara rehberlik merkezlerine bağlı özel alt sınıflar, eğitim ve uygulama okulları, meslek okulları ve mesleki eğitim merkezler, zihinsel engelliler spor klüpleri ve zihinsel engellilere hizmet veren tüm kurum ve kuruluşlar katılabilir. Yarışmaya katılacak sporcuların 8 yaşın üstünde olmaları ve en az 8 haftalık bir spor eğitiminden geçmiş olmaları gerekir[Türkömer, 1994: 1].

3.8. Normal Ve Zihinsel Engelli Okuların Yıllık Planlarının Değerlendirilmesi

Çocuklarımız; zihinsel ve fiziksel gelişimleri göz önüne alınarak Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği ders müfredatına göre eğitilmektedirler. Zihinsel ve fiziksel gelişimi farklı olan engelli çocuklar özel eğitim programları ile daha farklı bir eğitim sürecinden geçmektedirler.

3.8.1.Normal gelişim gösteren çocukların eğitiminde beden eğitimi ve sporun genel amaçları:

- Atatürk ilke ve inkılaplarına uygun davranışlarda bulunabilme.
- Vücut kasların hepsini seviyeye uygun olarak güçlendirip, geliştirebilme.
- Kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- Halk oyunlarıyla ilgili beceri edinebilme.
- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme.
- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme ve görev ve sorumluluk alıp liderlik yapabilme.
- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
- Demokratik hayatın getirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olabilme.
- Tabiatı sevmeye, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.

3.8.2.Zihinsel Engelli Çocukların Eğitiminde Beden Eğitimi ve Sporun Genel Amaçları

- Bütün organ ve sistemlerini uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
- Sinir kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayabilme.
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.

- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazanabilme.
- İşbirliği içinde çalışabilme ve birlikte davranma alışkanlığı kazanabilme.
- Görev ve sorumluluk alabilme.
- Kendine güven duyabilme.
- Boş zamanlarını değerlendirecek beceriler kazanabilme.
- Oyun ve yarışmalarda kaybetmeyi kabullenerek, kazananı taktir edebilme.
- Sağlığını koruma yollarını öğrenebilme.

Normal gelişim gösteren çocuklar ile zihinsel engelli çocukların beden eğitimi derslerindeki farklılıklar yıllık planların hazırlanışında açıkça görülmektedir. Engelli çocuklar soyut kavramları öğrenmeleri çok geç ve zordur. Bunun için normal gelişim gösteren çocuklar gibi Atatürk İlke ve İnkılaplarına uygun davranış göstermeleri mümkün olmamaktadır. Ayrıca zihinsel engelli çocuklar diğer çocuklar gibi basketbol, hentbol..vb. gibi çok tekrarlı, uzun koordinasyon ve kondisyon çalışması isteyen branşları tam anlamıyla yapamamaktalar. Engelli çocuklar çabuk unuttukları için öğretilen her beceri sık sık tekrar edilir. Bunun için normal çocuklarla çalışan beden eğitimi öğretmeni farklı konular işlerken engelli okullardaki öğretmenler sürekli aynı konuları tekrar etmek zorundadırlar. Engelli çocuklara sürekli basit ve karmaşık olmayan bedensel hareketler yaptırılır. Normal gelişim gösteren çocuklarda milli bayramlarda vatan ve millet sevgisi gibi duyguları ön plana çıkarken engelli çocuklarda bu duygu oluşmaz. Spor müsabakalarına katılmak engelli çocukları mutlu eder fakat kazanma veya kaybetme onlar için fazla önem taşımaz.

Her iki grup çocuk arasındaki farklar göz önünde bulundurularak Milli Eğitim Bakanlığı farklı amaçlar hazırlamıştır. Bu amaçlar ve okulların durumu göz önünde bulundurularak beden eğitimi öğretmenleri yıllık planlar hazırlarlar. Böylelikle beden eğitimi öğretmenleri çalıştıkları okul gruplarına göre derslerini işlerler.

4. METADOLOJİ VE UYGULAMA

4.1.Araştırmanın Amacı

Günümüzde yapılan araştırmalar sonucu beden eğitimi ve sporun insana sağladığı fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik faydalar tüm bilim adamları tarafından kabul edilmektedir. Beden eğitimi sayesinde çocukların kas gelişimleri ve motorik özellikleri daha iyi gelişir.

Zihinsel engelli çocuklar normal çocuklara göre algılaması geç ve zor olan çocuklardır. Ayrıca engelli çocukların çoğunluğunun bedensel gelişimleri yaşitlarına göre daha geridir. Bu geriliğin sebebi çocukların engelli olması değil sadece diğer çocuklar gibi gerekli bedensel hareketlerin yapılmamasıdır.

Eğitilebilir ve öğretilbilir seviyedeki zihinsel engelli çocuklar için açılan özel eğitim okullarında bu çocuklar eğitilmektedir. Beden eğitimi ve spor dersleri engelli çocukların bedenlerini nasıl kullanmaları gerektiğini öğrenmelerine ve normal yaşitlarıyla fiziksel olarak aynı görünüme sahip olmalarını sağlar. Ayrıca spor sosyal ve psikolojik yönden de gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Bu araştırmada amaç Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya illerinde normal çocuklara eğitim veren okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri ile zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının karşılaştırılmasıdır. Normal gelişim gösteren öğrencilere ders veren öğretmenlerimize karşılık geç ve zor öğrenen öğrencilere ders veren beden eğitimi öğretmenleri aynı işi yapmalarına rağmen işlerinde hangi konularda tatminsizlik yaşadıklarını iş doyumunu anketleri ile öğrenilmesi amaçlandı

4.2.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın amacı Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya illerinde normal ve zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının karşılaştırılması.

Marmara Bölgesinin tamamı araştırmanın örnek evreni olarak ele alındı. Fakat Marmara Bölgesinde bazı illerde zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okulların olmadığı bazı illerde de okul olmasını rağmen beden eğitimi öğretmenlerinin olmadığı görüldü. Bunun için araştırma Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya illerindeki okullar ile sınırlandı. Ayrıca Normal okullarda çalışan öğretmen sayısını 100 olarak belirlerken zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okul sayısı az olduğu için öğretmen sayısını da 20 ile sınırladık. Zihinsel engelli okullardaki öğretmenlerimizin sayısı az olduğu için SPSS programında çıkan verilerin kutu değerlerinin az olmasına sebep oldu.

4.3. Araştırmanın Örnekleme

Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya illerini araştırmanın örnek evreni olarak ele aldık. Bu illerdeki normal ve zihinsel engelli çocuklara eğitim veren beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumu karşılaştırılması yapıldı. Normal okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin sayısını 100, zihinsel engelli okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin sayısını da 20 kişi ile sınırlanıp örneklem grubu oluşturuldu.

4.4. Metod Ve Materyal

Yapılan araştırmada Beden Eğitimi öğretmenlerine iş doyumu anketi dağıtıldı. İş doyumu anketleri daha önceden uzmanlar tarafından oluşturulan anketler ışığında beden eğitimi öğretmenlerine uygun sorular ile desteklenerek hazırlandı. Normal okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerine 22 soru, zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullarda çalışan öğretmenlere ise 30 soru soruldu. Anketleri dağıtırken örnek evren olarak Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya'da çalışan öğretmenler seçildi. Bu illerde normal okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri rasgele okullardan seçilirken zihinsel engelli okullarda çalışan öğretmenlerimiz engelli okulların tamamını oluşturdu.

Dağıtılan anketlerin sayısı normal okulda çalışan öğretmenlere 100, engelli okulda çalışan öğretmenlere ise 20 olarak belirlendi. Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirildi. Bu programda yapılan anketin güvenilirlik derecesi Alfa

Crombach ile ölçüldü. Ankete verilen cevaplar Ki Kare anlamlılık testine göre değerlendirildi.

4.5. Bulgular

Tablo 1: İş Doymu Anketlerinin Frekans ve Yüzdeleri

		MEM.DEĞ.		KARASIZ		MEMNUN		TOPLAM ANKET SAYISI
		F	%	F	%	F	%	
1	Öğretmen old. için	5	4,2	10	8,3	105	87,5	100
2	Sabit iş sağ. için	1	,8	5	4,2	114	95	100
3	Yeteneklerimi kullanabildiğim için	5	4,2	10	8,3	105	87,5	100
4	Kendi yöntemleri kullandığım için			6	5	114	95	100
5	Kendi kararlarımı alabildiğim için	2	1,7	2	1,7	116	96,7	100
6	Duyduğum başarı hissinden dolayı	1	,8	13	10,8	106	88,3	100
7	Aldğ. eğt.mesl. yap.yeterli old. için	13	10,8	13	10,8	94	78,3	100
8	Tek başına çalış. fırsatım olması bakı	1	,8	4	3,3	115	95,8	100
9	Bilgi. aktaracak ortam sahip old. için	11	9,2	9	7,5	100	83,3	100
10	Mesleğimi grup çalış. uygun olm. bak.	2	1,7	6	5	112	93,3	100
11	Dersin öğrnc.tarf. önemsenmesi	16	13,3	23	19,2	81	67,5	100
12	Öğrnc anlatılanları anlaması	11	9,2	20	16,7	89	74,2	100
13	Çocuklarla uğraşmanın zor olması	13	10,8	20	16,7	87	72,5	100
14	Tesislerin yeterliliği açısından	32	26,7	30	25	58	48,3	100
15	Araç-gereçlerin yeterli olms. bakm.	29	24,2	21	17,5	70	58,3	100
16	İş arkadaşlarımla uyum açısından	1	,8	8	6,7	111	92,5	100
17	İşim karşılığında takdir görmem açs.	2	1,7	5	4,2	113	94,2	100
18	Çocukl.fiziksel geliş.katkıda bulun.			1	,8	119	99,2	100
19	Çocukl.geleceğe haz.birş.kazandırıyor	1	,8	4	3,3	115	95,8	100
20	Adığım ücret bakımından	40	33,3	25	20,8	55	45,8	100
21	Mesleğimi mesai sa.dış.yapabildiğim	2	1,7	13	10,8	105	87,5	100
22	Saygın kişi olma şansı verdiği için	4	3,3	15	12,5	101	84,2	100
23	Çocukların topluma uyum yrd.old.					20	100	20
24	Sayemde çocuklar bede.nsl.kul.öğren					20	100	20
25	Birlikte hareket etmeyi öğrenmeleri					20	100	20
26	Anlam kabi.az old için fazla çaba gös.	3	15	1	5	16	80	20
27	Normal öğrenci çalış.öğret.aynı ücret ald.	4	20	4	20	12	60	20
28	Psikolojik yönden etkileniyor old. için	5	25	6	30	9	45	20
29	Öğrnc. yaptığım spor faaliyetleri kıs.old	5	25	6	30	9	45	20
30	Eng.öğrnc.eğitim ver.okul.çalış. için	2	10	4	20	14	70	20

Kaynak: Alfa Crombach: ,7755

Beden eğitimi öğretmenlerine dağıtılan iş doymu anketlerinin değeri 0,60'tan büyük olduğu için güvenilir bir ankettir.

1. Öğretmen olduğum için
2. Sabit bir iş sağladığı için

3. Yeteneklerimi kullanarak bir şeyler yapıyor olduğum için
4. Kendi yöntemlerimi kullanabildiğim için
5. Kendi kararlarımı alma şansına sahip olduğum için
6. Duyduğum başarı hissinden dolayı
7. Aldığım eğitimin mesleğimi yaparken yeterli olması bakımından
8. Tek başıma çalışma fırsatım olması bakımından

Alfa Crombach testine göre ilk 8 sorunun güvenilirliği 0,7435 olarak ölçülmüştür. Bu değer 0,60'dan yüksek olduğu için güvenilirliği kanıtlanmıştır.

9. Bilgilerimi aktaracak ortama sahip olmam bakımından
10. Mesleğimin grup çalışmasına uygun olması bakımından
11. Dersimin öğrenciler tarafından önemsenmesi
12. Öğrencilerin anlattıklarımı algılaması bakımından
13. Çocuklarla uğraşmanın zor olması bakımından
14. Tesislerimin yeterli olması bakımından
15. Araç-gereçlerin yeterli olması bakımından

Alfa Crombach testine göre yukarıdaki soruların güvenilirliği 0,5918 olarak ölçülmüştür. 0,60'yakın değer olduğu için güvenilirdir.

16. İş arkadaşlarımla uyum açısından
17. İşim karşılığında takdir görmem bakımından
18. Çocukların fiziksel gelişimine katkıda bulunabilmem açısından
19. Çocukları geleceğe hazırlarken bir şeyler kazandırıyor olduğum için
20. Aldığım ücret bakımından
21. Mesleğimi mesai saatleri dışında da yapabilmem bakımından
22. Saygın bir kişi olma şansını vermesi bakımından

Alfa Crombach testine göre yukarıdaki soruların güvenilirliği 0,4792 olarak ölçüldü. 0,60 değerinin altında değer taşıdığından güvenilir değildir.

23. Çocukların topluma uyumuna yardımcı olması bakımından

- 24.Sayemde çocuklara bedenlerini nasıl kullanmaları gerektiğini öğretebildiğim için
 25.Birlikte hareket etmeyi öğrenebilmeleri bakımından
 26.Anlama kabiliyetleri az olduğundan fazla çaba gösterdiğim için
 27.Normal öğrencilerle çalışan öğretmenlerle aynı ücreti aldığım için
 28.Psikolojik yönden etkileniyor olmam bakımından
 29.Öğrencilerle yaptığım spor faaliyetlerinin sınırlı olması bakımından
 30.Engelli çocuklara eğitim veren okulda çalışıyor olduğum için

Alfa Crombach testine göre soruların güvenilirliği 0,7891 olarak ölçülmüştür. 0,60ın üzerinde değer taşıdığından güvenilirliği kanıtlanmıştır

Marmara Bölgesindeki Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Sakarya illerindeki zihinsel engelli ve normal çocuklara eğitim veren okullardaki beden eğitimi öğretmenlerine iş doyumu anketleri dağıtıldı. Bu anketler sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Anket Gruplarının Frekans ve Yüzdeleri

		Frekans	Yüzde (%)
Yaş	20-30	43	35,8
	31-40	49	40,8
	40- +	28	23,3
Cinsiyet	Bayan	46	38,3
	Erkek	74	61,7
Çalışılan Okul	Devlet	92	76,7
	Özel	28	23,3
Çalışılan okul grubu	Engelli	20	16,7
	Normal	100	83,3

Tablo 3: Anket Sorusuna Verilen Cevapların Frekansları

		Mezun olunan okuldan aldığınız eğitimden			Toplam
		Memnun değil	Kararsız	Memnun	
Engelli okuldami çalış.yorsunuz	Evet	9	3	8	20
	Hayır	4	10	86	100
Toplam		13	13	94	120

Kaynak: Chi-square: 30,748 ; d.f: 2 ; p: 0,000

% 5 anlamlılık seviyesinde engelli okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri ile normal okullardaki beden eğitimi öğretmenleri arasında mezun oldukları okuldan aldıkları eğitim açısından anlamlı fark vardır.

Normal okular da çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin % 86'sı mezun oldukları okuldan almış oldukları eğitimden memnundur. Engelli okullarda çalışan öğretmenlerin ise % 45'inin mezun oldukları okullardan almış oldukları eğitimlerin engelli çocukları eğitirken yeterli olmadığı görülmüştür

Tablo 4: Anket Sorusuna Verilen Cevapların Frekansları

		Öğrencilerin anlatılanı algılaması bakımından			Toplam
		Memnun değil	Kararsız	Memnun	
Engelli okuldami çalış.yorsunuz	Evet	10	8	2	20
	Hayır	1	12	87	100
Toplam		11	20	89	120

Kaynak:Chi-square: 64,818 ; d.f: 2 ; p: 0,000

% 5 anlamlılık seviyesinde engelli okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri ile normal okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenleri arasında öğrencilerin anlatılanları algılaması yönünden anlamlı bir fark vardır

Engelli çocuklara eğitim veren okullarda çalışan öğretmenlerin % 50'si ders işlerken öğrencilerin algılama sorunlarından dolayı oluşan zorluklar nedeni ile işlerinden memnun değildir. Fakat öğretilen beceriyi hemen geri dönüt olarak veren, normal gelişim gösteren öğrencilerle çalışan öğretmenlerin % 74'ü işinden memnundur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Normal okular da çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin % 86'sı mezun oldukları okuldan almış oldukları eğitimden memnundur. Engelli okullarda çalışan öğretmenlerin ise % 45'inin mezun oldukları okullardan almış oldukları eğitimlerin engelli çocukları eğitirken yeterli olmadığı görülmüştür. Bu da üniversitelerde verilen engelli çocukların eğitimiyle ilgili derslerin yetersiz olduğunu göstermiştir. Birbirinden farklı gelişim özellikleri gösteren çocukların eğitimleri de farklıdır. Uygulamalı ve teorik olarak yetersiz eğitim alan öğretmenler engelli çocuklarla karşılaştıklarında kendilerini yetersiz bulmaktadır. Çocuklara en güzel eğitimi vermeyi ilke edinmiş öğretmenlerimiz bu eksikliklerini özverili çalışmalarıyla kısa zamanda gidermiştir. Fakat her geçen günün zihinsel engelli çocuklar için önemini düşünmek gerekir. Bunun içinde öğretmenlerimizin çoğunluğu Mezun oldukları okullarda bu eğitimin daha geniş çaplı ve uygulamalı olarak verilmesini istemektedir.

Engelli çocuklara eğitim veren okullarda çalışan öğretmenlerin % 50'si ders işlerken öğrencilerin algılama sorunlarından dolayı oluşan zorluklar nedeni ile işlerinden memnun değildir. Fakat öğretilen beceriyi hemen geri dönüt olarak veren, normal gelişim gösteren öğrencilerle çalışan öğretmenlerin % 74'ü işinden memnundur. Bu da algılamaları geç ve de zor olan zihinsel engelli çocuklarla uğraşmanın ne kadar zor olduğunu göstermektedir.

Engelli ve normal okullarda çalışan öğretmenlerimizin % 90 gibi yüksek bir çoğunluğu yaptıkları mesleğin; sabit iş sağladığı için, kendi yöntemlerini kullanabildikleri için, kendi kararlarını alma şansına sahip oldukları için, tek başına çalışma fırsatı olduğu için, grup çalışmasına uygun olduğu için, yaptığı iş karşılığında taktir görmesi açısından, çocukların fiziksel gelişimine katkıda bulunması açısından ve çocukları geleceğe hazırlarken katkıda bulunmaları açısından memnundur.

Zihinsel engelli çocuklara eğitim veren öğretmenlerimiz diğer öğretmenlere bakarak daha zor şartlarda çalışmalarına rağmen yinede engelli okullarda çalışmaktan memnundurlar. Aldıkları eğitim sonucunda engelli çocuklar hayatlarını kendi başına idame ettirecek duruma gelirler. Bu duruma gelmelerinde büyük katkıları olan

öğretmenlerimiz duymuş oldukları manevi hazzı her şeyin üstünde tuttıkları sorulara verilen cevaplarda görülmüştür.

Türkiye nüfusunun % 12'ini zihinsel engelli çocuklar oluşturmaktadır. 1992 yılından önce mezun olan beden eğitimi öğretmenlerinin hiçbiri engelli çocuklar üzerine eğitim almamıştır. 1992 yılından sonra “Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor “ dersi okullarda zorunlu kılınmıştır fakat bu derslerin çoğunluğu teorik yapıldığı için ve ders saati az olduğu için öğretmenlerimize yetmemektedir.

Ülkemizdeki bu eksikliğin giderilmesi için Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu bünyesinde açılacak olan “Engellilerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı” ve eğitim fakültelerinde engellilere yönelik özel öğretmenlik programları önemli bir açığı kapatacaktır. Burada engellilere yönelik tüm eğitim hem uygulamalı hem de teorik olarak verilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlet olması nedeni ile herkes eğitim alma hakkına eşit seviyede ve ücretsiz sahiptir. Zihinsel engelli çocukların eğitimine yönelik okullar her ilde yoktur. Türkiye'nin her yerindeki engelli çocukların eğitim hakkından faydalanmaları için normal okullar gibi zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullarında her ilde olması gerekmektedir.

Ayrıca zihinsel engelli çocuklara eğitim veren okullara anket dağıtırken bu okulların çoğunda beden eğitimi öğretmenleri olmadığı görüldü. Engelli çocuklar üzerinde beden eğitiminin bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik yönden faydaları düşünüldüğünde bu dersi uzman olmayan kişilerin yaptırması engelli çocuklar için çok büyük kayıptır. Milli Eğitim Bakanlığı bu çocuklara en güzel hizmeti sunmak için mutlaka her okuldaki beden eğitimi öğretmeni açığını en kısa zamanda kapatmalıdır.

Engelli okullarda çalışan öğretmenlerimizin işlerinden nasıl daha fazla memnun olurlar? Bir öğretmen derse girdiği zaman öğrencilere en iyi şekilde bilgilerini aktarmak ister. Mezun olduğu okulda engelli çocuklarla ilgili yeterli eğitim alamayan öğretmen adayı engelli çocuklarla karşılaştığında onlara faydalı olamadığı için tatminsizlik yaşar. Engellilerde beden eğitimi ve öğretmenliği bölümü açılarak burada zihinsel engellilerle

ilgili her türlü uzmanlık bilgisine sahip öğretmenler eğitildiği zaman öğretmenlerimiz işleri konusunda tatminsizlik yaşamayacaktır.

Zihinsel engelli çocukların okulda öğretmenlerinden aldığı eğitimin evde de daha bilinçli bir şekilde devam etmesi için ailelerinde eğitilmesi gerekir. Okullarda haftanın bir günü zihinsel engelli çocuklar hakkında eğitim seminerleri düzenlenerek ailelerin daha bilinçli hale getirilmesi sağlanmalı. Böylelikle çocuklar daha iyi eğitilerek kendi özürleriyle başa çıkmasını daha çabuk öğrenmiş olurlar..

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

AKKUTAY, Ü., "Enderun Mektebi", Gazi Üniv. Basımevi, Ankara, 1984

BENDER, M., S.A.Brannan., "Lecture Education For The Handicapped", California, Collage Hill Press, 1984

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, Hasan YILMAZ, "Öğretmenlik Mesleğine Giriş" Mikro Yayınları , Konya , 1998 S.4-15-19

BİLGE, N., "Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi", Kültür Bakanlığı Yayınları No:1095, Ankara, 1989

CAVKAYTAR, Atilla, "Zihinsel Engellilere Öz bakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretiminde Bir Aile Eğitimi Programının Etkinliği ", Eğitim Fakültesi Yayınları , Eskişehir, 1999

CEBER, H., "Normal ve Zihinsel Engelli Bebeklerde Anne Bebek İletişiminin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv., 1998

ÇAĞLAR, Doğan, "Geri Zekalı Çocuklar ve Eğitimi", Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1974

DEMİREL, Özcan, Esad YAĞCI, "Öğretim Teknolojileri ve Materyal geliştirme", Pagema Yayıncılık, Ankara, 2001

DEMİRHAN, Gıyasettin, Rüştü ŞAHİN, "İlköğretimde Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi", İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı, Ankara, 2001

DERMOTT, K., “APleasurable Dearning Experiences”, Volta Rewiew, 1970

DUNN, Lloyd M., “Exceptional Children in Schools Special Education in Transition”New York:Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1973

ELLIOT, M., ”Socio-Recreative Programing Forthe Retarded”, Colombia University, Newyork, 1964

ENÇ, Mithat, Doğan ÇAĞLAR, Yahya ÖZSOY, “Özel Eğitime Giriş “ , Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1975

ERDEN, Münire., ”Öğretmenlik Mesleğine Giriş” Alkım Yayınları, Ankara, 1998,

ERİPEK, Süleyman, ”Zihinsel Engelli Çocuklar”, Anadolu Üniv., Eskişehir, 1996

GENÇÖZ, F., ”Basketbol Becerileri Eğitiminin Zihinsel Özürlü Çocukların Uyumsuz Davranışları Üzerindeki Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1990

GÜÇLÜ, M., “Kulüplerde Aktif Spor Yapan Üniversite Öğrencilerinin Problemleri ve Beklentilerinin Belirlenmesi”, Doktora Tezi, G.Ü.Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2000

GÜRDAL, Ayla, Muhittin SAĞIRLI ve Lütfi ÜREDİ, “Okul Deneyimi-I’in Öğretmen Adayı ve Uygulama Öğretmeni Üzerindeki Etkileri.” VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Trabzon, Cilt:1, 2000

GOODLING, M.D., Asken, M.J., “Sport Psychology and Physically Disabled Athlete(J. R. May, M. J. Asken eds.): Sport Psychology The Psychological Health of The Athlete, New York, PMA Publishling Corp, 1987

KALYON, Alp Tunç,”Bedensel Engelli Sporlarında Kurallar Kitabı”,T.C.

Başbakanlık, Gençlik ve Spor Genel Müd.,Özürllüler Spor Federasyonu Yayını,
Ankara, 1995

KARATEPE, Hasan, “Zeka Özürlü Çocuklar”, Karatepe Yayınları, Ankara, 1986

KIRK, Samuel,”Educating Exceptional Children”,Houghton Mifflin Com, Boston,
1972

KULAKSIZOĞLU, Adnan,”Farklı Gelişen Çocuklar”, 1.Baskı, İstanbul, 2003

MEB, “Yaygın eğitim Kurumları Yönetmeliği”, Ankara, 1990

MEB, “Öğretmen Yetiştirme Toplantısı” İstanbul, 1993

MERCER, C.D., “Mental Retardation: introduction and Personel Perspectives “, Ohio,
1975

ÖZSOY, Yahya, Mehmet Özyürek, ”Özel Eğitime Giriş”, Karatepe Yayınları,
Ankara, 1992

SHEPHARD, R.J., “Benefits of Sport and Physical Activity Fot The
Disabled:Implication for The İndividual and for Socicty”, Scand-J Rehabil,
1991

SUCUOĞLU, B., ”7.Özel Eğitim Günleri Bildiri Kitabı “, Karatepe Yayınları, Ankara,
1997

SUCUOĞLU, B., ”Özel Eğitimde Erken Eğitim Programları”, Cilt:1, 1998

TANAYDI, Zeynep, Gülseren Tür, “Özel Eğitime Muhtaç Çocuk Psikolojisi”, Gazi
Ünv.Mesleki Eğitim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği Eğitimi Ön lisans
Programı”, Ankara, 1988

TÜRKOĞLU, Adil, "99 Soruda Eğitim Bilimlerine Giriş", Adana , 1996

TÜRKÖMER, Şeniz, Nilgün SAĞIR, "Zihinsel Engelliler Beden Eğitimi Kılavuzu",
T.C.Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Türkiye Özürlüler Spor
Federasyonu, Ankara, 1994

**T.C. Özürlüler İdaresi Başkanlığı, I.Özürlüler Şurası: Çağdaş Toplum ,Yaşam ve
Özürlüler**, Hacettepe Ün., Ankara, 1999

T.C. Milli Eğt. Bak. Özel Eğt. Reh. ve Dan.Hiz. Gn. Md., "Özel Eğitim Rehberi",
Ankara, 1993

VARIŞ, Fatma, "Eğitimde Program Geliştirme", Alkım Yayınları , Ankara, 1996

YILDIRIM, İbrahim, "Kaliteli Öğretmen Yetiştirme ve Hizmet içi Eğitimin Yeri"
Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
Yayınları, 2001

YÖK/Dünya Bankası, "Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve
Akreditasyon." Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen
Eğitimi, Ankara, 1999

MAKALELER

ALKAN, Cevat., "Öğretmenlik Mesleğinde İstihdam." Çağdaş Eğitim, sayı: 241, 1998

BROUWER, J., Ludeke, W., "Felsefi Açıdan Engellilerde Spor Sempozyumu, 26-28 Ekim, 1997

ÖZER, D., MANGIR, M., "Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Devam Ettiği Meslek Okullarındaki Beden Eğitimi Uygulamalarının İncelenmesi, Spor Araştırmaları Dergisi, I.Sayı, Cilt 2, 1988, S:33-46

DİĞER KAYNAKLAR

ÖZSOY, Yahya, "Özel Eğitime Giriş", Eğitim Fakültesi Ders Notları, Ankara, 1971

YAMAN, Çetin, "Engellilerde beden eğitimi ve spor dersi", Sakarya Üniversitesi
Engellilerde beden eğitimi ve spor ders notları, Sakarya, 2004

http://www.eczanemonline.com.tr/zihin_yeters.shtm 15.04.2003

<http://www.dostyaşam.org/bülten.htm/> 15.05.2003

<http://www.metu.edu.tr/~115172/proje/nitelik.htm> 16/12/2003

<http://www.dicle.edu.tr/~dusosder/sayi1/behceto.htm> 02.01.2004

<http://www.besyo.cu.edu.tr/notlar/beden> 02/01/2004

<http://www.efordershanesi.com/rehberlik/ideal-öğretmen-nitelikleri.asp> 14/05/2004

EKLER

2003-2004 YILLIK DERS PLANI

SINIF: 1-3

Süre	Amaçlar	Atatürk ilke-ink	Beden eğt. ve spor bilgileri	Düzen alış-tirmaları	Davranışlar	Eğitsel oyun	Atle tizm	jimnastik	Sportif oyunlar	
									bskbl	voleybol
A	H S									
3	4	Derse hazırlık gelebilme	Hava şartlarına uygun giyinir		Spor yapmanın bedene faydasını		Isınma Kousu	Adı söylenen		Top tutma
3	4	Derse giriş dizilişi, temel duruş ilgili beceriler geliştirme		Rahat hazır ol duruşları	Ruh sağlığına yararını kaslarını kuvvetlendirdiğini	Organların	Hafif tempolu koşular	Vücut bölümlerini gösterir		Top yuvarlama
1	4	Vücut bölümlerinin esnekliğini geliştirir.	Beden eğitimi çalışmalarını bitiminde üzerini değiştirir	Çeşitli şekillerde yürüyüşler uygun Adım yürüyüş	Vücutta enerji sağladığını söyler	Ayak ayak Yürüme		Onların isindirmeye egzersizleri Yapılması		Top atma
2	4	Top tutma çalışmaları yapar		Parmak ucunda durur	Topu öne çift elle atar topu geriye çift elle atar topu yukarıya atar	Sıçrama Oyunu		Boyun kol sırt karnı		Çift elle top tutma
3	4	Cumhuriyet bayramı kutlamasına hazırlanır.	Terliken soğuk su içmez	Tek ayak üzerinde duruş yürüyüş çalışması	Zıplayan topu atar ve tutar hedefe topu atar serbest şekilde koşar	Bahçe Yarışı	Ara dinlenmeli koşular	Kaça ayak kaslarının Isıtılması		Tek elle topu zıplama
4	4	Top tutma çalışması yapar		Çömlek duruş yürüyüş çalışması	Tempoya uygun koşar vücut bölümlerini hareket ettirme çalışması yapar		Hafif tempolu koşular	Eklemleri germe Hareketleri		Çift elle topu zıplama
5	4	Sinir kas eklem koordinasyonunu geliştirir	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı	Cumhuriyet bayramı hazırlıkları	Oyuna uygun giyinir oyun düzeni alır kurallara uygun olarak	Tayşan Koş		Hareketleri yumuşatma hareketleri		Zıplayan topu tutma
1	4	Ritim eşliğinde düzenli hareket yapma becerisi		Derin kolda sıra olmalar	Oyunun hareketlerini yapar onun kurallarına Uymaya istekli olur					
2	4	Kazanır işbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı kazanma	10 Kasım Atatürk haftası	Kit'a durma	Oyun oynarken arkadaşlarıyla uyumlu olur oyunda kazanma kutlar					Yukarı atılan topu tutma
3	4	Temel duruşla ilgili beceriler geliştirir		Tempo ile yürüyüşler		Çeşitli Duruşlar	Dinlenme li koşu			Oturarak ve ayakta Atlama tılt tek ve çift Elle alma Topu geriye Tek ve çift Elle alma
4	4	Top zıplama çalışması yapar hedefe top atma çalışması		Tempo ile ritme uyacak yürüme						
1	4	Çeşitli şekilde dizilimler yapar		Geniş kolda sıra olma	Geniş kolda sıra olur der,n kolda sıra olur					
2	4				Geniş ve derin kolda birerli ikiserli olma					
3	4	Eğitsel oyunlar oynama becerisi geliştiren oyunları gösterme			Yan yana koşar çizgi üzerinde koşar elinde nesneyle koşar	Top atma	Koşu yarışma			Belimlen Hedefle Topla vurma
4	4	Dostça oynamaya özen gösterme	Soğuk havalarda giyinme bilgileri		Fingellerin arasında koşar parmak ucunda koşar					
5	4	Koşu çalışmaları yapar			Tempoya uygun koşar		20-30m k			
1	4	Vücut bölümlerinin esnekliğini geliştirir		Çeşitli şekilde dizilmeler	Yatırak baş hareketi yapar yata-rak omuz hareketi yapar	Mendili kap-maca				
2	4				Yatırak bacak hareketi yapar					
3	4	Yerinde dönüşler yapar		Dönüşler	Ayakta baş ve omuz hareketi		Hız koşu			
4	4									

SINIF:1-3

2003-2004 YILLIK DERS PLANI

Süre	Amaçlar	Atatürk ilke-ink	Beden eğt. ve spor bilgileri	Düzen alış-turlmaları	Davranışlar	Eğitsel oyun	Atle tizm	jimmastik	Sportif oyunlar	
									bskbl	voleybol
A										
2										
3	Öğretilen düzen alıştırmalarını tekrar etme			Düzen alıştırmaları Genel tekrarı	Öğrendiklerini tekrar edebilme	Körebe oyunu	Hafif koşu			
4	Minderde hareket yapar		Araçları koruma		Minderde yuvarlanır			Minderde yuvarlanma		
1	Minderde hareket yapar				Minderde yüzün koyun süründür			Minderde yüzü koyun sürünme		
2	Sürat koşusu yapabileme		Spor araç ve gereçlerini tanıma		Sürat koşusu yapar yarışmaya ilgi duyar	Stafet yarıştı	Sürat koşusu	Minderde kalça tısttı sürünme		
3	Yarışmalı oyunlara katılma				Yarışmalı eğitimel oyunlar					
4	Yürüme çalışmaları yapar			Denge yürüyüşü Elindeki nesneyle yürüme	Dengesini sağlayarak yürütebilir Elindeki nesneyle dengeli yürütebilir	Bahçe yarıştı				
5	Yürüyüş çalışması				Geri geri yürür yan yan yürür yan yürüme		Hafif tempolu koşular			
1	Yürüme çalışması yapar				Büyük adımlarla yürür yürüme					
2	Yürüme çalışması yapar				Tempolu yürüyüş çalışması					Basket topunu yuvar
3	Derin kolda yürüyüş çalışması				23 Nisan Bayramı hazırlıkları					
4		23 Nisan Bayramı								
1	Minder hareketleri yapar		Çevreyi temiz tutma		Minderde öne takla atar basketbol topuyla oynar			Minderde öne takla		
2	Minderde hareketleri yapar				Minderde geri takla atar	Uçan kuşlar oyunu		Minderde geri takla		
3		19 Mayıs			İpi önde, yanda, arkada sallar					
4	İple hareket yapar				İpi önde yanda arkada çevirir			İple değişik hareket		
1								İple değişik çevirme		
2										
İŞLENİLEN KONULARIN TEKRARI VE OYUN										
İŞLENİLEN KONULARIN TEKRARI VE OYUN										

2003-2004 YILLIK DERS PLANI

Süre	Amaçlar		Atatürk ilke-ink	Beden eğt. ve spor bilgileri	Düzen alış-turlmaları	Atletizm	serbest jimnastik	aletli jimnastik	Basketbol Vol.-hent.	
	A	H								
EYLÜL	1	2	Bed.eğt.dersi işlenişi hakkında genel bilgi Atatürkün sporla ilgili sözlerini açıklama	İlk yardım tanımı ve önemi	Düzen terimlerinin tanımı					
	2	2	Voleybol sporla ilgili sözlerini açıklama Voleybol yarışma ve oyun kuralları Kendini ve çevreyi temiz tutabilme	Voleybol oyun kuralları bilgisi	Sağdan sayma, duruşlar, komutlar		Becerikliği ve çabukluğu geliştirebil	Temel jimnastik duruşla	Parmak pas man-şet pas-servis çış.	
	1	2	Volebol ile ilgili temel beceriler edinebilme Verilen komutlara uyma doğru ve çabuk karar verme	Aerobik koşular	Selamlama ve sıralanma	Kısa mesafe koşular		Sırt ve göğüs kaslarına esneklik kazandırılması	Ayakta duruş şekilleri	Blok smaç pozisyonların çalışması
	2	2	Voleybol ilgili koordinasyon geliştirebilme koşullarla ilgili oyunkuralları bilgisi edinme	İlk yardım malzeme çantası	Hıza alma ve yürüyüşler	Engelli koşular		Sıçrama kuvvetinin geliştirilmesi	Diz üstü duruş şekilleri	Savunma hücum çalışması
EKİM	3	2	Voleybolu dostça oynama kazanana kutlama kaybetmeyeyi kabullenme koş.ig.bec.gış.	Atletizm oyun bilgisi	Yürüyüşler ve dizilimler	Orta mesafe koşular		Oturuş duruş şekilleri	Kurallı voleybol maçı	
	4	2	Öğrendiklerini doğru olarak uygulayabilme	Anaerobik koşular						
	5	2	Milî bayram ve törenlere katılmaya istekli olma serbest jimnastikte iyi durma alışkan	Solumun yetmezliğinde ilk yardım	Marşlarla yürüyüşler			Bacak adalelerinin güçlendirilmesi		
	1	2	Basketbol yarışma ve oyun kuralları bilgisi Serbest jimnastikte iyi duruş alışkanlığı	Basketbol oyun kuralları bilgisi	Derin ve geniş kolda dizilimler	Uzun mesafe koşular		Gövde ve kol kaslarına esneklik kazandırma	Yatarak duruş şekilleri	Top tutma pas top sürme çalışması
KASIM	2	2	Milî bayram ve törenlere katılmaya istekli olabilme basketbolla ilgili temel beceri kazanabilme	Kalp durmasında ilk yardım	Marşlarla yürüyüşler		Kaça ve diz eklemının güçlendirilmesi	Dayanma ve asılma duruş şekilleri	Turnike şut stop çalışması	
	3	2	basketbolla ilgili koordinasyon geliştirebilme koşullar ile ilgili koordinasyon geliştireb	Açık yarımlara ilk yardım	Yön değiştirerek koşu ve yürüyüşler	Bayrak koşular		Sürat ve çabukluğu geliştirebilme	Bileşik duruş şekilleri	Ribaund pivot çalışması
	4	2	basketbolu dostça oynama kazanana kutlama kaybetmeyi kabullenme koşullarla ilgili temel beceri geliştirebilme	Burun kanamalarında ilk yardım	Öğretmen marşı			Parmak kol ve dirsek eklemının güçlendirilmesi	Temel jimnastik duruşlarının tekrarı	Aldatma çalışması maç uygulaması
	1	2	Öğrendiklerini doğru olarak uygulayabilme							
ARALIK	2	2	Aletli jimnastikte ilgili temel beceriler edinebilme koşullarla ilgili sürat ve çabukluğu geliştirebilme	Şok-komada ilk yardım	Tarak ve çapraz geçişler	Yüksek çıkış yapma		Gövde ve kol kaslarına esneklik kazandırma	Minderde öne kapalı adımlı takla	
	3	2	Aletli jimnastik ile koordinasyonu geliştirebilme	Bayımlarda ilk yardım	İkişer,dörder ve sekizler sıra olma	Alçak çıkış yapma		Parmak kol ve dirsek eklemının güçlendirilmesi	Minderde öne açık bac.b.takla	
	4	2	Aletli jimnastikle kas kuvveti ve esnekliği ile eklem hareketliliğinin geliştirme	Boğulmalarda ilk yardım	Üçer altışar ve onikişer sıra olma			Kaça ve diz eklemının güçlendirilmesi	Minderde geriye kapalı adımlı takla	
	1	2	Aletli jimnastik hareketlerinde güvenlik tedbirleri alabilme	Kırık çıkık burkulmalarda ilkyardım	Sıra açılmalar açılma ve yayılmalar			Karın ve sırt kaslarının geliştirebilme	Minderde geriye açık bacak bük takla	
OCAK	2	2	Öğrendiklerini doğru olarak uygulayabilme							
	3	2	Beden eğt. Ve spor faaliyetlerinde birlikte hareket etme grubu uyum sağlayabilme	Spor sakatlıklarında ilk yardım	Düzen alıştırmalarının genel tekrarı	Koordinasyon dairesel çalış		Basketbola özgü stretching jimnastik	Jimnastikte seri hazırlama	Kurallı basketbol maçı
	4	2	Beden eğt. Ve spor faaliyetlerinde birlikte hareket etme grubu uyum sağlayabilme	Kapalı yaralanmalarda soğuk sıcak ilk yardım	Düzen alıştırmalarının genel tekrarı	Koordinasyon dairesel çalışma		Voleybola özgü stretching jimnastik	Jimnastikte seri hazırlama	Kurallı basketbol maçı

YILLIK DERS PLANI

Süre	Amaçlar		Atatürk ilke-ink	Beden eğt. ve spor bilgileri	Düzen alış-turlmaları	Atletizm	serbest jimnastik	aletli jimnastik	Basketbol Voleybol hentbol	Futbol güreş H.oyunları
	A	H S								
ŞUBAT	1	2	verilen komutlara uyuma ve yerinde çabuk karar verebilme geniş ve derin kolda sıralanabilme	Aşırı zorlanma sonucu sakatlanmalar	Sağdan sayma duruşlar komutlar		Genel vücut adalelerinin geliştirilmesi	Ense kipesi		
	2	2	Hentbol yarışma ve oyun kuralları bilgisi serbest jimnastikte ilgili oyun kuralları geliştirilebilir	Hentbol oyun kuralları bilgisi	Tempolu yürüyüşler		Koordinasyon ve beceriyi geliştirebilme	Dayanmalı parende	Top tutma pas kale atışları Çalışması	
	1	2	Hentbolle ilgili temel beceriler geliştirilebilir serbest jimnastikte kas kuvveti esnekliği ve eklem hareketliliğini geliştirebilme		Selamlama		Sürat ve çabukluğu geliştirebilme	Baş kipesi	Aldatmalar top sürme bireysel savunma çış	
	2	2	Hentbolle ilgili koordinasyon geliştirebilme	Bandajlama sarğı pansuman şekilleri	Hıza alma ve yürüyüşler		Kolların ve omuz kuşağının geliştirilim		Pozisyona yönelik 7m atış kaleci çış	
MART	3	2	Hentbolü dostça oynama kazanarı kutlama kaybetmeyi kabullenme	Atatürk ve Çanakkale zaferi	Dönüşler ve sıralanmalar		Sıçrama kuvvetinin geliştirilmesi		Hızlı hücum çış.maç uygulamasi	
	4	2	Öğrendiklerini doğru olarak uygulayabilme							
	1	2	Futbol yarışma ve oyun kuralları bilgisi atmalar	Futbol oyun kuralları bilgisi	İkişer dönder ve sekizer sıra olma	Uzun atlama	Sürat ve çabukluğu geliştirebilme	El amudu		Vunuş teknik-leri dripling
	2	2	İle ilgili yarışma ve oyun kuralları bilgisi	Zehirlenmelerde ilkyardım	Üçer atışar ve onikişer sıra olma	Durarak uzun atlama	Kolların ve omuz kuşağının geliştirilim	El baş amudu		Top kontrolü Şut çalışması
NİSAN	3	2	Atmalarla ilgili koordinasyonu geliştirebilme	Böcek sokmalarında ilk yardım	Sıra açılmalar	Üç adım atlama	Sıçrama kuvvetinin geliştirilmesi	Yunus takla		Topa uyum kaleci taç çış.
	4	2	Futbolle ilgili koordinasyon geliştirebilme	Atatürk ve 23 Nisan	Çarklar		Genel vücut adalelerinin geliştirilim			Top kapma boş alan yrl.
	5	2	Öğrendiklerini doğru olarak uygulayabilme							
	1	2	atletizmle ilgili koordinasyonu geliştirebilme serbest jimn.hareketlerini müzik eşliğinde ya	Elektrik çarpmasında ilk yardım	Dağılma ve toplanmalar	Kısa mesafei koşular	Sürat ve çabukluğu geliştirebilme	Müzik eşliğinde step kasadan geçiş		
	2	2	Atmalarla ilgili yarışma ve oyun kuralları bilgisi ve temel beceri geliştirebilme	Dopingin tanımı ve zararları	Açılma ve yayılmalar	Gülle atma	Kolların ve omuz kuşağının geliştirilim	Müzik eşliğinde step kasadan geçiş		
MAYIS	3	2	Atletizmle ilgili dayanıklılığ geliştirebilme	Zararlı alışkanlıkların sağlığınıza Zararları	Düzen alıştırmalarında seriler	Orta mesafei koşular	Dayanıklılığı ve mukavemet gücü geliş	Müzik eşliğinde step kasadan geçiş		
	4	2	Kazalara karşı tedbirleri alabilme serbest jimn.kendine güven duygusu geliştirebilme	Dengeli ve düzenli beslenme	Düzen alıştırmalarının genel tekrarı	Disk atma	Kolların ve omuz kuşağının geliştirilim	Jimnastik serileri		
	1	2	Öğrendiklerini doğru olarak uygulayabilme							
	2		Beden eğt. ve spor faaliyetlerinde birlikte hareket etme gruba uyum sağlama	Dengeli ve düzenli beslenme	Düzen alıştırmalarının genel tekrarı	İstasyon çalışması dairesel uygulama	Hentbol ve futbol branşlarına özgü stretching jimnastik	Koordinasyon çalışması	Kurallı hentbol maçı	Kurallı futbol maçı

Aşağıda verilen sorular akademik bir çalışmada kullanılacaktır. İşinizin size verdiği memnuniyeti belirten 21 adet soru vardır. Sorulara göre “işimden ne derece memnunum” diye kendinize sorup cümlelerin yanındaki rakamlara işaret koyarak cevabınızı belirtiniz.

- 1'in anlamı işimden hiç memnun değilim ,
2'nin anlamı işimden memnun değilim ,
3'ün anlamı işimden memnun olup olmadığımı konusunda kararsızım ,
4'ün anlamı işimden memnunum ,
5'in anlamı işimden çok memnunum demektir .

İŞİMDEN

	memnun değilim			çok memnunum	
1- Öğretmen olduğum için	1	2	3	4	5
2- Sabit bir iş sağladığı için	1	2	3	4	5
3- Yeteneklerimi kullanarak bir şeyler yapıyor olduğum için	1	2	3	4	5
4- Kendi yöntemlerimi kullanabildiğim için	1	2	3	4	5
5- Kendi kararlarımı alma şansına sahip olduğum için	1	2	3	4	5
6- Duyduğum başarı hissinden dolayı	1	2	3	4	5
7- Aldığım eğitimin mesleğimi yaparken yeterli olması bakımından	1	2	3	4	5
8- Tek başıma çalışma fırsatım olması bakımından	1	2	3	4	5
9- Bilgilerimi aktaracak ortama sahip olmam bakımından	1	2	3	4	5
10- Mesleğimin grup çalışmasına uygun olması bakımından	1	2	3	4	5
11- Dersimin öğrenciler tarafından önemsenmesi bakımından	1	2	3	4	5
12- Öğrencilerin anlattıklarımı algılaması bakımından	1	2	3	4	5
13- Çocuklarla uğraşmanın zor olması bakımından	1	2	3	4	5
14- Tesislerimin yeterliliği açısından	1	2	3	4	5
15- Araç-gereçlerin yeterli olması açısından	1	2	3	4	5
16- İş arkadaşlarımla uyum açısından	1	2	3	4	5
17- İşim karşılığında takdir görmem bakımından	1	2	3	4	5
18- Çocukların fiziksel gelişimine katkıda bulunabilmem açısından	1	2	3	4	5
19- Çocukları geleceğe hazırlarken bir şeyler kazandırıyor olduğum için	1	2	3	4	5
20- Aldığım ücret bakımından	1	2	3	4	5
21- Mesleğimi mesai saatleri dışında da yapabilmem bakımından	1	2	3	4	5
22- Saygın bir kişi olma şansını vermesi bakımından	1	2	3	4	5

Yaş :

Cinsiyet :

Mezun olduğunuz üniversite :

Çalıştığınız okul :

Aşağıda verilen sorular akademik bir çalışmada kullanılacaktır. İşinizin size verdiği memnuniyeti belirten 21 adet soru vardır. Sorulara göre “işimden ne derece memnunum “ diye kendinize sorup cümlelerin yanındaki rakamlara işaret koyarak cevabınızı belirtiniz.

- 1'in anlamı işimden hiç memnun değilim ,
2'nin anlamı işimden memnun değilim ,
3'ün anlamı işimden memnun olup olmadığımı konusunda kararsızım ,
4'ün anlamı işimden memnunum ,
5'in anlamı işimden çok memnunum demektir .

İŞİMDEN

	memnun değilim			çok memnunum	
1- Öğretmen olduğum için	1	2	3	4	5
2- Sabit bir iş sağladığı için	1	2	3	4	5
3- Yeteneklerimi kullanarak bir şeyler yapıyor olduğum için	1	2	3	4	5
4- Kendi yöntemlerimi kullanabildiğim için	1	2	3	4	5
5- Kendi kararlarımı alma şansına sahip olduğum için	1	2	3	4	5
6- Duyduğum başarı hissinden dolayı	1	2	3	4	5
7- Aldığım eğitimin mesleğimi yaparken yeterli olması bakımından	1	2	3	4	5
8- Tek başıma çalışma fırsatım olması bakımından	1	2	3	4	5
9- Bilgilerimi aktaracak ortama sahip olmam bakımından	1	2	3	4	5
10- Mesleğimin grup çalışmasına uygun olması bakımından	1	2	3	4	5
11- Dersimin öğrenciler tarafından önemsenmesi bakımından	1	2	3	4	5
12- Öğrencilerin anlattıklarını algılaması bakımından	1	2	3	4	5
13- Çocuklarla uğraşmanın zor olması bakımından	1	2	3	4	5
14- Tesislerimin yeterliliği açısından	1	2	3	4	5
15- Araç-gereçlerin yeterli olması açısından	1	2	3	4	5
16- İş arkadaşlarımla uyum açısından	1	2	3	4	5
17- İşim karşılığında takdir görmem bakımından	1	2	3	4	5
18- Çocukların fiziksel gelişimine katkıda bulunabilmem açısından	1	2	3	4	5
19- Çocukları geleceğe hazırlarken bir şeyler kazandırıyor olduğum için	1	2	3	4	5
20- Aldığım ücret bakımından	1	2	3	4	5
21- Mesleğimi mesai saatleri dışında da yapabilmem bakımından	1	2	3	4	5
22- Saygın bir kişi olma şansını vermesi bakımından	1	2	3	4	5
23- Çocukların topluma uyumuna yardımcı olabildiğim için	1	2	3	4	5
24- Sayemde çocuklara bedenlerini nasıl kullanmaları gerektiğini öğretebildiğim için	1	2	3	4	5
25- Birlikte hareket etmeyi öğrenebilmeleri bakımından	1	2	3	4	5
26- Anlama kabiliyetleri az olduğundan fazla çaba gösterdiğim için	1	2	3	4	5
27- Normal öğrencilerle çalışan öğretmenlerle aynı ücreti aldığım için	1	2	3	4	5
28- Psikolojik yönden etkileniyor olmam bakımından	1	2	3	4	5
29- Öğrencilerle yaptığım spor faaliyetlerinin sınırlı olması bakımından	1	2	3	4	5
30- Engelli çocuklara eğitim veren okulda çalışıyor olduğum için	1	2	3	4	5
Yaş :	Mezun olduğunuz üniversite:				
Cinsiyet :	Çalıştığınız okul :				

ÖZGEÇMİŞ

02 / 02 / 1977 Sakarya doğumlu. İlköğrenimini Sakarya 21 Haziran İlkokulunda tamamladı. Orta ve lise tahsilini Sakarya'da Ali Dilmen Lisesinde tamamladı. 2001 yılında Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundan mezun oldu. 2001 yılında Sosyal Bilimler Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde Yüksek Lisansa başladı. 2001 yılından itibaren faal badminton hakemliği yapmakta.

